

~~56~~ 17
GRAHAM GREENE

OTURMA ODASI

Çeviren :
Sevgi SANLI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
MODERN TİYATRO
ESERLERİ SERİSİ — 86

MCMLX

GRAHAM GREENE

OTURMA ODASI

(The Living Room)

Çeviren :
Sevgi SANLI

ANKARA, 1960 — MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

Bu tercümenin her türlü basım ve yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın müsaadesi alınmadıkça bu tercümenin metni tamamen, kısmen veya değiştirilerek alınamaz.

Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosu Başkanlığının 6 Şubat tarih ve 5 sayılı kararı ile İngiliz Modern Tiyatro Serisinde yayımlanması uygun görülmüş ve Yayım Müdürlüğünün 3 Mart tarih ve 3395 sayılı emirleriyle birinci defa olarak 4000 sayı bastırılmıştır.

KİŞİLER

- Mary (Gündelikçi kadın) .....
- Michael Dennis .....
- Rose Pemberton .....
- Miss Teresa Browne .....
- Miss Helen Browne .....
- Father James Browne .....
- Mrs. Dennis .....

BİRİNCİ PERDE:

SAHNE: I. Oturma odası. Ocak ayında, öğleden sonra

SAHNE: II. Aynı. Ertesi sabah.

İKİNCİ PERDE

SAHNE: I. Oturma odası. Üç hafta sonra Akşam
üzeri.

SAHNE: II. Aynı. Ertesi sabah.

PERDE: I

SAHNE: I

Oturma odası. Aralık ayında bir öğle sonrası.

Perde kalkar kalkmaz, ilk bakışta bu oturma odasında bir acıplık olduğunu sezeriz. Ev, Holland Park'taki alelade evlerden biridir. Derhal garip veya yersiz diye parmak basabileceğimiz hiçbir şey gözümüze ilişmez. Arkadaki yüksek bir pencereden sadece dışarıdaki ağaçların tepeleri görülür. Pencere, her ne hikmettense yarısına kadar demir çubuklarla örtülmüştür. Acaba eşya mı odaya uygun değildir? Sanki zamanında değişik biçimde daha büyük bir oda için seçilmiştir. Tâyin etmesi biraz güçtür. Ama bugünlerde çeşit çeşit izahlarda bulunmak kabil bunun için. Odanın iki kapısı vardır, biri sabanlığa açılır, öbürüne birkaç merdivenle çıkılır. Merdivenlisi kapalıdır. Perde açılırken aşağı kattan çalınan bir zil duyulur. Mary hızla içeriye girer, üniformasızdır. Fakat bu kalın biçimsiz bacakların bir hizmetçi kadından başkasına ait olamayacağını kolayca kestirebilirsiniz. Merdivenlerden çıkarak kapalı duran kapının tokmağını çevirir, kilittir.

MARY (Hafifçe). — Miss Teresa (bir an kulak verir, zil tekrar çalınca sabanlığa çıkar, merdivenler-

dan aşağı paldır küldür indigini işitiriz. Hemen aynı anda ikinci kapının arkasında bir sifondan ayak yoluna dökülen su sesi işitilir. Bu bir an için odadaki acaplığı, rahatsızlığı açıklar gibi olur. Bir oturma odasının bitişiğinde banyo olacağı kimin aklına gelir? Belki — şimdi meselenin can alacak noktasına geliyoruz — aslında bir yatak odasıydı burası. Merdivenlerden çıkanların sesleri işitilir.)

MARY (Sesi). — Teyzeniz sağ salim geldiğini görünce sevinecek Miss Rose.

MICHAEL. — Umarım telgrafımı almıştır. Ooo, merdivenleriniz de az değilmiş. Adam nefes nefese kalıyor.

MARY. — Hava sıcak sayılır değil mi efendim? Kış ortasında da bahar gibi bir gün.

MICHAEL. — Öyle mi? Herhalde trende değil. Kaloriferler yanmıyordu. Buz kestik.

Mary, Michael Dennis ile Rose Pemberton'a içeriye alır, Micheal 45 yaşlarında, gergin, asıkça yüzlü, birçok şeye birden üzülen, üzüntüsünü saklıyamıyacak kadar endişeli bir adamdır. Rose, 20 yaşlarında, saçları perişan, gözleri mahmur, savruk halli bir genç kızdır. Yarı uykuda gibidir. Güzelliğini gençliğine borçludur. Bir daha hiçbir zaman bu yıldaki, hattâ bu aydaki kadar güzel olamayacaktır.)

MARY. — Miss Brown, şimdi aşağıya inecek. (Dışarıya çıkar.)

MICHAEL. — Aşağıya mı inecek? Desene tavan arasında oturuyor.

(Michael ile Rose, birbirinden biraz uzakta, dim-

dik ayakta durup etraflarına bakınırlar.) Oturma odasını niçin üçüncü katta yapmışlar? Misafirleri ürkütüp kaçırmak için mi dersin? *(Huzursuzca odada gezinir, fakat dönüp dolaşıp aynı noktaya, kızın bir metre kadar ötesine gelir.)* Ne tuhaf bir oda. Biçiminde bir acaiplik var. Bilmem ne demek istediğimi anlıyor musun? Her şey iğreti gibi. Acaba bu kapı nereye açılıyor? *(Gidip ayak yolu kapısını açmaya çalışır. Yine aynı yere döner.)* Browne ailesinin iskeleti kalmış burada. Görmüş geçirmiş Browne ailesi. Ne de olsa yüksek tabakadan. Put gibi durmasana öyle. Söyliyecek hiç sözün yok mu? Bir şaka, bir nükte yapamaz mısın? Hepsinin bize vız geldiğini gösterecek herhangi bir şey? *(Rose başını sallar.)* Eh, seni sağ salim teslim ediyorum. Güvenilir aile dostu! Sadece on iki saat geciktin. Zamanında telgraf çekmeyi de ihmal etmedik doğrusu. Öksüz kız emin ellerdedir. Merak etmelerine hiç lüzum yoktu. Çünkü benim elimdeydin. *(Rose, elini uzatıp ona dokunur. Micheal sımsıkı kızın elini tutar, fakat aralarındaki mesafeyi muhafaza ederler.)* Dikkatli ol. Benim her zaman ihtiyatlı davranacağıma güvenebilirsin. İnsanın ihtiyatlı davranacağı çağa geldim ben... Hazırladığım plân mükemmel değil miydi? Koridorun karşılıklı iki ucunda birer oda. Çalar saatimiz çaldığında daha otelin kundura boyacısı bile kalkmamıştı. Kapıların önündeki ayakkabılar yerli yerinde duruyordu.

ROSE *(Yalvarırcasına).* — Bunları niçin hatırlattıyorsun? Yaptığımız iş kâfi derecede kötü değil mi sevgilim?

MICHAEL. — Bak yine ihtiyatsızlık ediyorsun. Sevgilim, kullanmamamız gereken bir kelime. Belki benim yaşındaki bir adamın sana canım demesi yakışık alır. Tehlikesiz, evli bir adam. Ama sana canım deyince ne demek istediğimi anlayıver, canım.

ROSE. — Merdivenden yukarı çıkan olursa işitiriz. *(Rose Michael'i öper. O sırada ayak yolu kapısında bir anahtar çevrilir, kapı açılır, Miss Teresa Browne içeriye girerken, eski yerlerine sıçrarlar. Bu yetmiş çoktan aşmış, yaşlı bir bayandır. Kapıyı kapar.)*

ROSE. — Helen teyze. *(Teresa Browne hiç orası olmaz. Sanki odada olduklarının farkına varmamış gibi yanlarından geçer. Sahanlığa açılan kapıdan dışarıya çıkar.)*

MICHAEL. — Buna ne dersin? Niçin hiç konuşmadan geçip gitti? Bizi görmüş olmasın?

ROSE. — Sanmıyorum. Belki bir şey işitmiştir.

MICHAEL. — İşitecek bir şey yoktu ki...

TERESA *(Tekrar girer, ölçülü bir samimiyetle elini uzatır)*. — Hoş geldin yavrum. Sen Rose'sun her halde? Mary geldiğini bana haber vermedi.

ROSE *(Onu öperek)*. — Siz de Helen teyzesinin değil mi? Yoksa size büyük teyze mi diyeceğim?

TERESA. — Ben Teresa teyzenim, şekerim.

ROSE. — O, affedersiniz, amma da sersemim.

TERESA. — Rica ederim, bunun sersemlikle bir alakası yok. O kadar çok yıllar geçti ki, yanımızdan ayrıldığında daha altı yaşındaydın.

ROSE. — Evet, altı yaşında. Sizi tanıştırayım. Teresa teyze, Mr. Dennis.

TERESA. — Sizinle tanışmayı istiyordum Mister Dennis. Zavallı yeğenim mektuplarında sizden sık sık bahsederdi.

ROSE (*Michael'a*). — Yani annem.

MICHAEL. — O, elbette. Umarım, Miss Browne, emanete ihanet ettim sanmadınız?

TERESA. — Ne demek istediniz acaba Mister Dennis? Pek anlayamadım. Emanet mi?

MICHAEL. — On iki saat geciktik. Cenaze töreninden sonra hemen yola çıkmaktansa, sabahki trene binmek daha uygun geldi bize.

TERESA. — Orada bulunamadığıma çok üzül-
düm canım, ama dayınla Helen teyzeni bırakamazdım. İnşallah köyde yatacak bir yer bulmuşsunuzdur Mister Dennis?

MICHAEL. — O, evet. Kızılaslan hanında bir oda tuttum.

TERESA. — Bu sabah rahip Turner, kilisede anne-
ciğinin ruhu için dua etti.

ROSE. — Ne yazık, bilmiyordum. Yoksa ben de duaya katılmak isterdim.

TERESA. — Hepimiz oradaydık. Erkek kardeşim bile. Annenle birlikte seni de andık. Siz katolik misiniz Mister Dennis?

MICHAEL (*Ters*). — Hayır.

TERESA. — Yeğenimin kızına sizi vasi tâyin etmesi garip değil mi?

ROSE (*Sert*). — Niçin olmasın? Babam katolik değildi ki...

TERESA. — Evet değildi, canım. Zavallı adam.

Allah taksiratını affetsin. Bizimle çay içer misiniz Mister Dennis?

MICHAEL. — Benim için zahmete girmeyin. Sadece Rose'u teslim etmeğe geldim.

TERESA. — Doğrusu bir yorgunluk çayını hak ettiniz. Bana bir dakika müsaade edin Mister Dennis. *(Kapıya gidip "Mary" diye seslenir. Cevap gelmez. Sahanlığa çıkıp yine "Mary" diye seslenir. Sahanlıktan doğru)* Saat kaç Mister Dennis?

MICHAEL. — Beşi geçiyor.

TERESA. — Saat beş oldu mu Mary'yi koydunsa bul. Halbuki anlaşmamız beşi çeyrek geçeye kadar.

MICHAEL. — Benim gitmem lâzım zaten.

TERESA. — Kardeşim ikindi vakti çay içmeyi pek sever. Mary. *(Merdivenlerden aşağı iner.)*

MICHAEL. — Eh, nihayet buzlar çözüldü. İyi güzel ama, bizim gibi buz üstünde kayanlar için hayli tehlikeli.

ROSE. — Sevgilim, neden kendini üzüyorsun? Benim için mi? Buna hiç lüzum yok, yemin ederim. *(Sesinde hafif bir buruklukla)* Annemin gömüldüğü gün seninle seviştim. Bu bir çeşit and içmek sayılmaz mı? Kan kardeşi olmak gibi bir şey. Ölünceye kadar dönmek yok. Ölünceye kadar.

MICHAEL. — O, merak etme. Ben kendim için üzülüyorum. Kayboluvoreceksin diye aklım gidiyor. Bir yaşlılar ormanında. Korkarım seni kaybetmeye başladım bile. Dakikalar uçup gidiyor, yarın ne olacak? *(Adam odada dolaşır, kız şaşkın ortada dikilir durur.)*

ROSE. — Boşuna üzülüyorsun. Beni kaybetmesin, korkma. Vasım değil misin?

MICHAEL. — Evet, iş bahanesiyle seni sık sık görebilirim her halde. (*Merdivenleri çıkarak*) O buradan geldi. (*Ayakyolu kapısını açar.*) Aklım ermiyor doğrusu. Üçüncü kat. Misafir odasından banyoya geçiliyor. Anlaşılan burası yatak odasıymış eskiden. (*Miss Helen Browne içeriye girer.*)

HELEN. Rose, sen misin canım? (*Öpüşürler*) Hoş geldin benim cici bebeğim. Hatırlar mısın, seni böyle çağırırdım, küçükken? Siz de Mister Dennis olacaksınız? Bilseniz ne yaramazdı, ne maskaraydı bir zamanlar. (*Helen kız kardeşinden biraz daha gençtir. Oldukça güler yüzlü, şişman bir kadındır. Hiç farkında olmadan insanların hayatını alt üst edebilir.*) Geldiğini Tereşa haber verdi. Çay hazırlıyor aşağıda. Hizmetçi yine erkenden gitmiş. Ama onun da kabahati yok. Mutfaktaki saat ileri. Rose şekerim, istersen git büyük teyzene yardım et. Ekmeklere tereyağı sürüver.

ROSE. — Şey, nerede olduğunu bilmiyorum da..

HELEN. — Merdivenlerden doğru aşağıya in. Bodrum katında gürültüsünü işitirsin. (*Michael'e*) Zavallı ablamın gözleri pek iyi seçemiyor artık. Eh ne beklersiniz, seksenine merdiven dayadı.

ROSE (*Michael'a*). — Sizi bir daha ne zaman..

HELEN. — Mister Dennis çaya kalacak, değil mi Mister Dennis? (*Rose isteksizce odadan uzaklaşır.*) Törene gelemediğime çok üzgünüm. Ama durumu anlı-

yorsunuz değil mi? Ağabeyimle ablamı bırakamazdım. Niçin ayakta duruyorsunuz? Buyurun, oturun!

MICHAEL. — Ben müsaadenizi rica etsem.

HELEN. — Ama sizden öğrenmek istediğimiz o kadar çok şey var ki. (*En rahat koltuğa kurular.*) Biz ailece "Kulağı Delik Tavşanlar"a benzeriz, biraz. "Kulağı Delik Tavşanlar"ı bilir misiniz Mister Denis?

MICHAEL. — Sanmıyorum efendim.

HELEN. — Aaa, aşkolsun. Beatrix Potter'in bu meşhur karikatür serisini bilmeyen var mı? Ama sizi hoş görmeli. Yazarı benim kuşağımdandı. Bir kere kendisiyle aynı mağazadan alışveriş etmiştik. Tuhaf değil mi, sizin biraz daha yaşlı bir adam olacağınızı sanıyordum.

MICHAEL. — Kırk beş yaşındayım. (*İsteksizce oturur.*)

HELEN. — Biz katolikler fazlaca tutarız birbirimizi. Teresacık sağ olsun yeğenimizin ayrı mezhepten birini vâsi tâyin ettiğini öğrenince şaşırmış kalmış.

MICHAEL. — Biliyorsunuz, ben kocasının hem öğrencisi, hem de dostuydum. Her şeyimi ona borçluyum. Hattâ Londra Üniversitesindeki işimi bile.

HELEN. — Belki bizi fazla sofu bulacaksınız. Ama zavallı John'un mesleği pek hoşumuza gitmezdi. Kiliseye aykırı görüşleri yüzünden afaroz edilseydi düşünün ne olurdu yeğenimin hali?

MICHAEL. — Öyle ise korkarım benim mesleğimi de pek beğenmiyeceksiniz gerçi, ben sadece bir psikoloji lektörüyüm Profesör değil.

HELEN. — Tabii siz ne isterseniz olabilirsiniz. Mister Dennis. Bizi ilgilendirmez. Gelelim vasiyete. Henüz tafsilâtı hakkında hiçbir bilgimiz yok. Yine “Kulağı Delik Tavşan”lık mı ediyoruz yoksa?

MICHAEL. — Rose yirmi beş yaşına kadar yılda 800 sterling alacak. O süre içinde kardeşinizle ben kendisine vâsilik edeceğiz.

HELEN. — Sizi zahmete sokacağımıza bu işi aile arasında halletsek daha iyi olurdu. (*Biraz utangaç*) Galiba ben de hısımlık üzerinde fazla duruyorum.

MICHAEL. — Şimdi durum şu: Babası ölmeden önce beni veli tâyin etmişti. Mrs. Pemberton da onun vasiyetine uydu. Zaten kocasının dostlarına daima kardeş gözüyle bakar, yakınlık gösterirdi. Hocam öldükten sonra da her yaz onları yoklamağa gittim.

HELEN. — Bizim mezhepten olmıyan biriyle evlenmek, meshebimize sığmaz. Mister Dennis. Bu geleni ilk bozan yeğenim oldu ailemizde. Galiba siz aynı zamanda vâsisisiniz, öyle değil mi efendim?

MICHAEL. — Veli olduğuma göre, aynı zamanda vâsi tâyin edilirse işlerin daha az aksıyacağını düşünmüş olacak avukatlar. Fakat vasiyet yerine getirilir getirilmez velilikten istifa edeceğim. Benden kurtulacaksınız.

HELEN. — O, rica ederim, yanlış anlamayın.

MICHAEL. — Galiba pek veli olacak adam değilim ben Miss Browne.

HELEN (*Âdeta ne demek istediğini anlamış gibi*).

— Doğrusu telgrafınızı alıncaya kadar Rose'u az merak etmedik.

MICHAEL. — Törenden sonra çok bitkindi. Bir de bütün gece yolculuk etmek fazla yorucu olacaktı. Düşündüm ki gündüz treni...

HELEN. — Zavallı Rose, geceyi o evde tek başına geçirmek...

MICHAEL. — Yola çıkmaktan daha iyiydi tabii. (Biraz fazla izabatta bulunarak.) Ben Kızılaslan'da kendime bir oda tuttum.

HELEN. — Pek iyi etmişsiniz Mister Dennis. Evde kalsaydınız, köy dedikodudan çalkanırdı. Küçük yerleri bilirsiniz. Ne diye elâlemin ağzına bir tutam sakız vermeli?

MICHAEL. — Demeyin? Benim yaşında bir adamla, çocuğu yerinde bir kız için...

HELEN (Neşeli, fakat sarsılmaz bir inançla). — İnsan tabiatı kadar korkunç bir şey var mı? Yoksa böyle düşünmemi sofuca mı buluyorsunuz?

MICHAEL. — Bana kalırsa korkunç değil. Karışık, anlaşılması güç, bedbaht çoğu zaman, yardıma muhtaç...

HELEN. — Yeğenim son mektuplarından birinde sizin çok yardımınız olduğunu söylüyordu, kendilerine. Doğrusu cidden minnettarız. Biz buradan fazla bir şey yapamadık. (Michael'in biraz dalmış olduğunu farkeder. Oda hâlâ garibine gitmektedir. Etrafına bakılmaktan kendini alamaz. Konuşmuş olmak için.) Tabii şimdi hepimiz Rose'u avutmağa çalışacağız. Unutmasına yardım edeceğiz.

MICHAEL. — Özür dilerim, dalmışım. Unutmak mı dediniz?

HELEN. — Sevgili annesini.

MICHAEL. — Acaba unutmak her zaman iyi bir şey mi? Tabii benim işim, insanlara hatırlamanın önemini öğretmek çoğu zaman.

HELEN. — Gözünüzü dikmiş, nereye bakıyorsunuz öyle Mister Dennis?

MICHAEL. — Gözümü mü dikmişim? Affedersiniz, farkında değilim.

HELEN. — Maalesef biraz tıksık tıksık bu oda. Ama görüyorsunuz ya başka oturma odamız yok.

MICHAEL. — Ev dışarıdan hayli büyük görünüyor.

HELEN. — Odalardan bir çoğu kapalı durur.

MICHEL. — Savaşta mı yıkıldı?

HELEN (*Ihtiyatlı*). — Hımm.. Şu veya bu yüzden. (*Dennis, etrafına bakmaya devam eder*) Bütün odaların duvar kâğıtlarını değiştirmeli. Ama şimdi durup dururken masraf çıkarmak istemiyorum doğrusu. (*Teresa, elinde iki katlı bir pasta sehpaşu ile içeriye girer, bir katında erikli pasta, öbüründe tereyağlı ekmek dilimleri vardır.*)

TERESA. — Çaydanlık kaynıyor Helen. Mister Dennis sizi fazla bekletmeyeceğiz. Her şey hazır. (*Bu evde emir dinleyen daha zayıf karakterli olan Teresa'dır. Emirler başka yerden çıkar. Elâleme karşı güleryüzlü bir maske takınan kızkardeşinden.*)

MICHAEL. — Eksik olmayın, teşekkür ederim. Fakat kalmak niyetinde değilim.

TERESA. — A, a... Erkek kardeşimle tanışmadan mı gideceksiniz?

HELEN. — Mister Dennis'i zorlama. Teresa. Her halde bir sürü işi vardır.

MICHAEL. — Gitmeden yeğeninize birkaç kelime konuşmam gerekir galiba.

TERESA. — Yeğenimle mi? Ama... ama o öldü.

HELEN (Sert). — Şekerim, Rose demek istiyor.

MICHAEL. — Daha birçok iş var vasiyet konusunda. Biliyorsunuz öbür vâsi burada değil.

TERESA. — İhtiyatlı bir adam olmanız ne kadar iyi Mister Dennis.

MICHAEL. — Ben ihtiyatlı mıyım?

TERESA. — Rose'a öyle dediniz galiba. Benim her zaman ihtiyatlı davranacağıma güvenebilirsin dediniz. Pek hoşuma gitti doğrusu.

MICHAEL (Ört-bas etmeğe çalışarak). — Bir vasi ihtiyatı elden bırakmamalı, yoksa hapishaneyi boylar.

HELEN (Haddini hududunu bilmesi gerektiğini imâ ederek). — Bütün bu kanunî işleri ağabeyimle görüşmelisiniz. Rose daha pek genç. Böyle şeylere aklı ermez. Benim cici bebeğim. Teresa, Rose'a söyleyiver, yorgunsa uzansın. Biz Mister Dennis'i ağır- larız. (Rose; çaydanlık ve saireyle içeri girer.)

ROSE. — Ben hiç yorgun değilim.

HELEN. — Eh, hep beraber oturacaksınız — paltonuzu çıkarsanız Mister Dennis ben James'i buraya getireyim. —Biliyorsunuz kardeşim yıllardır kötü-

rüm— Sen çayları koymaya başla canım. (*Dışarıya çıkar.*)

TERESA (*Telâşla fincanları, tabakları düzelttik.*) — Şimdi kendinize oturacak bir yer bulun. Oraya değil Rose, Helen teyzenin koltuğu orası. (*Rose ile Michael, beraber otururlar. Çekingenlikten gözlerini bir noktaya dikerler, Teresa çay koyarken arada kaçamak bakışırlar.*) Rose, bu sabah hangi kiliseye âyine gitmiştin cicim?

ROSE. — Gitmedim Teresa teyze.

TERESA. — İyi ama bu katılmaması farz olan âyinlerden biri yavrucuğum. Ne ise, belki insan yolcu olunca farz kalkar.

ROSE. — Unuttum. Sabahleyin tren kalkmadan önce yetişebilirdim. Ama külçe gibi uyumuş kalmışım.

TERESA. — Bir şeker kâfi mi Mister Dennis?

MICHAEL. — Teşekkür ederim.

TERESA. — Ya sen Rose?

ROSE. — Lütfen teyzeciğim. (*Teresa çayları koyarken konuşur.*)

TERESA. — Zavallı anneni duyar duymaz dokuz günlük dualara başladım.

ROSE. — Eksik olmayın Teresa teyze.

TERESA. — Her halde yarın kiliseye gitmek istersin? Annen için hazırladığımız dokuz âyinden ikincisi yarın sabah yapılacak. Mary sekiz buçuktan önce gelmez ama, biz seni erkenden kaldırırız.

ROSE. — Teşekkür ederim.

TERESA. — Tereyağlı ekmek buyursanız Mister

Dennis. (*Rose ile Michael aynı anda ellerini uzatırlar, birbirlerine dokunup irkilirler.*) Helen sana nerede yatacağını söyledi mi?

ROSE. — Hayır ama, acelesi yok.

TERESA. — Şekerim görüyorsun ya, yerimiz dar. Birçok odalar kapalı. Seni burada yatırırsak kusura bakmazsın değil mi? Kanape çok rahattır. Hem kolları aşağı indirilince yatak gibi oluyor.

ROSE. — Rica ederim, ne diye kusura bakacaktım? Pekâlâ.

MICHAEL. — Demin kız kardeşinizle konuşmuştuk. Miss. Browne. Ev dışardan bir hayli büyük görünüyor.

TERESA. Aslında büyüktür büyük olmasına. Ama birçok odaları kapatmak zorunda kaldık.

MICHAEL. — Savaşta mı yıkıldı?

TERESA. — Pek de değil.

HELEN (*Dışardan*). — Geldik işte, biriniz karpıyı aşsanıza kuzum. (*Helen ağabeyisinin tekerlekli iskemlesini içeriye getirir. James Browne, 65 yaşlarında bir adamdır. Yüzünde yaradılıştan mı, yoksa kötü-rümlükten mi geldiği kestirilemeyen kuvvetli bir ifade vardır. Belki bütün canlılığı belden yukarısına gitmiştir. Ayakları bir battaniye, boynu bir atkı ile sarıdır.*) (*James'e*) İşte bizim küçük Rose James. Bu da Mister Dennis. Vasi.

JAMES. — Şükür kavuşturana yavrum. Bunca yıl sonra. Kız sen benden daha çok değişmişsin. (*Rose eğilip onu öper.*)

ROSE. — Nasılsınız dayıcağım?

JAMES. — Oldukça iyi. Çok şükür artık tekerlekli sandalyemle trencilik oynamıya kalkışmıyaksın. Eh Mister Dennis, umarım yeğenim başına bela kesilmemiştir. Sizi dün gece bekliyorduk.

MICHAEL. — Sbah treni ile yola çıkmak bana daha uygun görüldü Mister Browne.

HELEN. — Peder Browne Mister Dennis. Ağabeyimin....

MICHAEL. — O, tabii, affedersiniz.

JAMES. — Şimdi bütün aileyi yeniden gördün. Bilmem bize tahammül edebilecek misin Rose? Eski-sinden de yaşlıyız ama, fazla kötülemedik sanırım.

ROSE. — Annem ne iyi etmiş te beni size emanet etmiş. Size sığınmasam halim ne olurdu?

JAMES. — Burası kendi evin kızım.

TERESA (James'e). — Çayını buyur.

ROSE. — Tereyağlı ekmek ister misiniz dayı?

JAMES. — Hayır, teşekkür ederim canım, yalnız çay içeceğim. Yemekle pek başım hoş değil.

TERESA. — Ha Rose, dün akşam çok tuhaf bir şey oldu. Bir bayan telefonu açıp "siz yeğeninizin gelmesini bekliyen Browne'lar mısınız?" diye sormaz mı?

ROSE. — Öyle mi? Kimmiş acaba?

TERESA. — Bilmem. Hiçbir fikrim yok. Bu sabah geleceğinizi söyleyince çat diye telefonu kapattı.

HELEN. — Bana hiç bahsetmedin Teresa. Sen de amma sır küpüymüştün ha...

TERESA. — Şimdi aklıma geldi. Unuttum git-

tiydi. (Rose'a) Her halde senden haber almak isteyen bir arkadaşın olacak.

ROSE. — Beni Londra'da kim sorabilir? (*Michael'e "anladım" der gibi bakar.*)

TERESA. — Önemli bir iş içinse tekrar arar her halde. Ha, önemli iş dedim de aklıma geldi. James. Mary bugün yine bir çeyrek erken gitti. Saat beş oldu mu bağlasan durmuyor.

HELEN. — Kabahat onun değil. Mutfaktaki saat hep yirmi dakika ileri gider. (*Yaşlılar konuşurken Rose'la Michael şaşkın şaşkın, hiçbir şey söylemeden otururlar. Birbirleriyle gevezelik edecekleri konuları yoktur.*)

TERESA. — Madem ki saat her zaman ileri gidiyor, kendini ona göre ayarlasın. Onunla bir konuşuver James. Sen söylersen daha tesirli olur. Eyvahlar olsun! (*Fincanını bırakarak kapıya doğru seğirtir.*)

HELEN. — Sana ne oluyor kuzum?

TERESA. — Mary erken gittiyse, kimbilir fırındaki yemek ne haldedir?

HELEN. — Camım amma da telâşe müdürüsün. Biraz sonra baksan olmaz mı?

TERESA. — Merak etme, börek iyi pişmezse, herkesten önce sen kusur bulursun.

HELEN. — Öyleyse bırak ta kendim gidip bakayım. O vakit kimseye söyleyecek sözüm kalmaz.

TERESA. — Bugün ahçıbaşılık sırası bende, öyle değil mi James?

JAMES. Bugün perşembe değil mi? Doğru, sıra senin.

HELEN. — Ben de gelip sana yardım edeyim öyleyse. O ağır kapları kaldırmana yüreğim elvermez, canımın içi. *(Bu münakaşa sırasında Rose ile Michael, öbürlerinden biraz uzaklaşmışlardır. Teresa odadan çıkar, Helen onun arkasından çıkmak üzereyken, Michael'in çay fincanını alırken, kızın elini okşadığını görür.)*

ROSE. — Teşekkür ederim canım. *(Son kelimeyi yutmağa çalışır ama, artık çok geçtir.)*

HELEN. — Erikli pastamdan tatmadan Mister Dennis'i sakın salıverme James. *(Çıkar.)*

JAMES. — Kız kardeşimin pastalarına diyecek yoktur doğrusu. Bir dilim alırsanız pişman olmazsınız.

MICHAEL. — Teşekkür ederim ama, hemen gitmem gerek. Özür dilerim.

ROSE. — Affedersiniz.

MICHAEL. — Niçin?

ROSE. — Sizi bunca zahmete soktuğum için.

MICHAEL. — Rica ederim, beni zahmete falan sokmuş değilsin. Yalnız karım çok meraklıdır. Çabuk telaşa kapılır. Doğru eve gitmem gerekirdi ama, düşündüm ki vasiyetname üzerinde konuşacağımız şeyler olabilir.

ROSE *(Ertesi gün âşğını görebilmek endişesiy-le)*. — Hayır hayır, acelesi yok. Yarına kalsın. Yarın geleceksiniz değil mi nasıl olsa? O zaman konuşuruz.

MICHAEL. — Elbette. Ne zaman isterseniz. Yarın sabah telefon ederim. Bu akşam güzelce bir dinle-

nirsin. (*Papaz Browne'un önünde birbirlerine yeniden güven vermeğe çalışırlar.*)

ROSE. — Size epeyce yük oldum.

MICHAEL. — Benim işim bu. Ben vasiyim.

ROSE. — Evet.

MICHAEL. — Bir vasi, bir veli sıfatıyla sürçmeden ödevlerini yerine getirmeye çalışacağım, پدر Browne.

JAMES. — Güle güle Mister Dennis. Yakında tekrar görüşeceğimizi umarım.

ROSE. — Oraya bazı kâğıtlar bıraktınızdı galiba. (*Bu tekerlekli sandalyedeki adamın arkasına geçmek için uydurulan bir bahanedir. Gözünün önünden çekildikleri zaman öpüşmeye cesaret edemezler. Bir an için birbirlerine dokunurlar.*)

MICHAEL. — Her halde paltomun cebinde olacak. (*Beraber kapıya doğru giderler.*) Aşağıya kadar inme Rose, yarın görüşürüz.

ROSE. — Evet.

MICHAEL (*Bu acaip biçimli odaya son bir defa bakarak*). — Hoşça kalın. (*Çıkar.*)

(*Rose, onu sahanlığa kadar geçirir, merdivenlerden Michael'in ayak seslerini işitiriz, fakat kız geri gelmez.*)

JAMES. — Gel canım, bir fincan daha çay iç.

ROSE (*Geri gelerek*). — Çaya pek düşkün değilim.

JAMES (*Düşüncelerini sezerek*). — Burası çok yüksek değil mi? Bu evde yalnız mutfak yerli yerindedir. Yani bodrum katında. Çay içmesen de olur,

ama gel otur karşıma, biraz çene çalalım. Hep aynı kişileri görmekten bıktım. Hiç yabancı yüzü gördüğüm yok.

ROSE. — Ben yabancı mıyım?

JAMES. — İnsan bir yabancıya da sevebilir.

ROSE. — Doğru. (*Dayısına yaklaşır, fakat akli uzaklardadır.*) Niçin bir sürü odalar kilitli duruyor?

JAMES. — Ne kadar çabuk farkettin?

ROSE. — Biraz önce yolumu şaşırdım. Baktım ikinci kattaki bütün kapılar duvar gibi.

JAMES. — Sana anlatmam lâzım her halde. Pek mânasız, pek saçma bir sebebi var.

ROSE. — Evet, nedir?

JAMES. — Misafirliğe gelseydin bu bahsi hiç açmazdım. Ama mademki artık burası kendi evin, ergeç öğreneceksin. Teyzelerinin halleri seni şaşırtabilir başlangıçta.

ROSE. — Teresa teyzenin oradan çıkıp sanki bizi görmemiş gibi yanımızdan geçmesi tuhafına gitti doğrusu.

JAMES. — Evet, tuhaf değil mi? Sen gene tuhaf bu kızım. Biraz da acıklı galiba. Güler misin, ağlar mısın? Ama kimseye bir zararı dokunmaz. Yeter ki âsabını bozmasın. Sinirlenmemeye çalış. Bazen bakıyorum da gençlerin sınırları bizimkinden daha bozuk. İhtiyarlık uyuşturucu bir ilâç gibidir. Hem de kolay kolay tesirini kaybetmez.

ROSE. — Ama bana hâlâ söylemediniz.

JAMES. — Yavrucağım, öyle zirva sapan bir şey ki. Keşke zamanında onlara engel olabilseydim.

İnşallah güler geçersin. Ne olur ciddiye alma. Bir bakımdan da gülünmiyecek gibi değil.

ROSE. — Evet?

JAMES (*Cesaretini topluyarak*). — Bak şekerim, Helen teyzen eşki misafir odasında yatıyor. Kötürüm olduğum için beni yemek odasında yatıracaklardı. Ama onlara dedim ki, sakat bir adamı merdivenlerden oturma odasına indirip çıkarmak güç olur. Neyse akılları yattı. Biz küçükken dadamızın oturma odası diye kullanıldığı bir yer vardı, bana orasını verdiler şimdi. Odam bitişikte. Burası fi tarihinde çocukların yatak odasıydı. Teresa teyzen de benim bitişigimdeki oyun odasında yatıyor. Görüyorsun ya bütün yatak odaları kilitli.

ROSE. — Ama neden?

JAMES (*Yavaş ve isteksizce*). — Çünkü içinde herhangi bir kimsenin öldüğü odayı kullanmak istemiyorlar.

ROSE (*Anlamıyarak*). — Öldüğü mü?

JAMES (*İşi alaya vurmağa çalıştır*). — Ne yaparsın, yatak odalarında ölmek insanların âdetidir. Bu yüzden bütün yatak odalarını kapattılar. Bir burası kaldı. Bu ecdaddan kalma köhne bir ev. Onun için riske girmek istemiyorlar. Nasılsa bu odayı kapatmadılar. Çünkü uzun zamandan beri burada çocuklar yatardı. Bilirsin çocuklar pek sık ölmez. Hiç değilse ihtiyarlıktan ölmez.

ROSE. — Ne zaman başladı bu aşırı... kuruntu?

JAMES. — Pek iyi bilmiyorum. Babam öldüğü zaman farkına vardım. Annemin odasını kilitlemeleri-

ni pek yadırgamamıştım. Odada yatacak başka kimse yoktu. Ben sadece tatillerde gelirdim. Fazla gelip dindenleri de olmazdı. Ama bu iş başına gelince (*dizine vurur.*) burada yerleşmek zorunda kaldım. O zaman farkına vardım ki babamın odasını da kapatmışlar. İkinci katta bir oda istemiştim kendilerinden. Teresa ne dedi biliyor musun? Aldanmıyorsam, bunu söyleyen Teresaydı. "İyi ama orası Rose'un odasıydı" dedi.

ROSE. — Rose mu?

JAMES. — Senin anneannen. İçimizde evlenen yalnız oydu. Biliyorsun anneni doğururken burada ölmüştü.

ROSE. — Acaba ondan sonra mı başladı bu iş?

JAMES. — Belki de. Bir şeyin ne zaman, nerede başladığını kim kestirebilir? Belki hepimiz daha çocukken, belki burada.

ROSE. — Düşündükçe insanın içinden bir ürperme geçiyor değil mi?

JAMES. — Yok canım. Hiç de tüyler ürpertici bir şey değil. Onları alaya alır, burada ölüverirsem görürsünüz gününüzü derdim. Bakalım o zaman neresini oturma odası yapacaksınız diye takılırdım kardeşlerime. Hani bir emri hak vaki olsa, eminim son dakikada beni odama tıkırlar kapıya da kocaman bir kilit asarlar.

ROSE. — Doğrusu hâlâ bu işe akıl erdiremedim.

JAMES. — Al benden de o kadar. Belki ölüm korkusu, belki ölümün kesinliği. Kazalara filân pek kulak asmazlar. Doğrusunu istersen zavallı annen için de fazla üzülüyorlar. Çünkü daha gençti, ecceliyle

ölecek yaşta değildi. Ölmüycbilirdi. Asıl nefret ettikleri sakınılmaz, kaçınılmaz, çaresiz olanı. Tabii biri ölünce bütün gerekli işleri yapmak için koşuşurlar. Dini bütün kişilerdir neme lâzım. Dualar okuturlar, âyinler yaptırırlar, sonra da mümkün olduğu kadar çabuk unutmaya bakarlar. Kaşla göz arasında ölünün fotoğrafları ortadan kaybolur.

ROSE. — Fakat niçin, niçin?...

JAMES. — Dennis'e sor, daha iyi. O psikoloji öğretiyor. Bu konuda konferanslar veriyor, kitaplar yazıyor. Artık buna korku nevrozu mu der, kuruntu psikozu mu der, yoksa daha çetrefil bir şey mi söyler? Orasını bilemem. Ben papazım. Ruh tahlilinden çoktan vazgeçtim. Kız kardeşlerim aslında iyi insanlardır. Hayatlarında büyük bir günah işlemiş olduklarını sanmıyorum. Bazen keşke işleselerdi diyeceğim geliyor. Eski günlerde dikkat ederdim, çoğu zaman Tanrı'nın merhametine en fazla güvenen günahlîkârlardı. Kardeşlerim rahmete, mağfirete inanmıyorlar sanırım. Sen ölümden korkuyor musun?

ROSE. — Sanmıyorum... Hiç düşünmedim.

JAMES. — Tabii ölümü onlara senden daha yakın görünüyor.

ROSE. — Siz ölümden korkuyor musunuz dayı?

JAMES. — Bir zamanlar korkardım. Bundan yirmi yıl önce. Ama günlerden bir gün ölümden daha beter bir şey geldi başıma. Budalalığım, sersemliğim yüzünden Tanrı beni cezalandırdı sanki. O otomobil kazasına uğradıktan sonra, hiçbir işe yaramaz bir adam oldum. Âyin yapanıyan, günah çıkartamıyan,

hastaları dolaşamıyan bir papazım ben. Ölmekten korkmamalıydım. İşe yaramamaktan korkmalıydım.

ROSE. — Ama onlara faydanız dokunuyor dayı.

JAMES. — İnsan sadece kendi ailesini avutmak için papaz olmaz. Sabahları yarı uykudayken bazen bacaklarım hâlâ yerinde duruyormuş gibi gelir bana. Kendi kendime "bugün yine işim başımdan aşkın" derim. Önce kilise yaptıрма derneğinin toplantısına yetişmeli, sonra Kudüs'e hacca gideceklerin döviz işi var. Okullarda din dersleri veren öğretmenler kurulu-nu da kaçırmamalıyım. Ne tuhaf, bir zamanlar hiç durmadan oraya buraya koşmak canımı sıkardı, bayağı.

ROSE. — Madem ki ben şimdi buradayım, beraber parka, yahut nehre kadar gidemez miyiz?

JAMES. — Evet, arasıra. Ama iki hammal tutmak lâzım. Beni bunca merdivenden aşağı indirmek kolay mı? Kurşun gibi ağırlım da üstelik. Benim yüzümden yorulmanı istemem. Hem bakalım burada kalıcı mısın sen? İnşallah tez zamanda evlenirsin.

ROSE. — Daha çok vakit var ona. *(Helen girer.)*

HELEN. — Amma da yaygaracı şey şu Teresa. Börek yanıyor diye ortalığı telâşa verdi. Halbuki fırın yeni tavlamaıya başlamış. Mary işini bilir. Mister Dennis gitti mi?

JAMES. — Birkaç dakika önce çıktı.

HELEN. — Fena adam değil. Yalnız galiba pek şakadan anlamıyor. Ona "Kulağı Delik Tavşanlar"dan bahsedecek oldum, adını bile işitmemiş "Kulağı Delik Tavşanlar"ın.

JAMES. — Canım bu yüzden adamı kınama. Ben

de "Gaip Cennet"i hiç okumadım. (*Teresa telâza girer.*)

TERESA. — Acaba Mister Dennis...

HELEN. — Gitti şekerim.

TERESA. — O bayan yine telefon etti. Hani dün sizi arıyan. Mister Dennis ile konuşmak istiyor.

ROSE. — Bende telefon numarası var. (*Son cümleyi acı bir ifade ile söyler.*) Onu evinde bulabilir.

TERESA. — Galiba Mister Dennis gitti dedim kadına. Seninle görüşmek istiyor Rose.

ROSE (*Ürker.*) Benimle mi?

TERESA. — Mister Dennis'in karıştıymış. Onunla konuşur musun şekerim? Benim cevap veremiyecğim; bir takım acaip sorular soruyor. (*Helen dikkatle dinlemektedir.*)

ROSE. — İyi ama, onu tanımıyorum ki. Hiç karşılaşmadık.

JAMES. — Ne gibi sorular, Teresa?

TERESA. — Dedi ki, dün gece telefonla kocasını aramış, biraz rahatsızmış. Geceyi nerede geçirdi demiştin, şekerim?

ROSE. — Bilmiyorum. Köyde.

TERESA. — Sonra sizin evi aramış, bir cevap alamamış. Sesi biraz acaip geliyor. Hadi gel canım, kadıncağыз telefonda bekliyor.

JAMES. — Gidip onunla konuşsan fena oluyacak Rose.

ROSE (*Dehşet içinde*). — Konuşamam. Kendisini tanımiyorum. Michael eve varmak üzeredir şu anda.

HELEN. — Üzülme benim cici bebeğim. Kızcağız yorgun, böyle uzun bir yolculuktan sonra. Helen teyzen senin yerine halleder bu işi. (*Dışarıya çıkar.*)

Perde

PERDE: I

SAHNE: II

Oturma odası. Ertesi sabah.

Michael Dennis yalnızdır. Diken üstünde oturur gibi bir hali vardır. Evrak çantasını açar, içinden bazı kâğıtlar çıkarır, sonra yerine koyar. Pencereye kadar gidip dışarıya bakar. Teresa Browne girer.

TERESA. — Günaydın Mr. Dennis.

MICHAEL. — Günaydın efendim. Dün, bu sabah geleceğimi söylemiştim.

TERESA. — Sizi bu kadar erken beklemiyorduk.

MICHAEL. — Saat on birde derse yetişmem lâzım.

TERESA. — Erkek kardeşim daha kahvaltısını bitirmedi. Helen'le erkenden âyine gitmiştik te.

MICHAEL. — Kardeşinizi rahatsız etmek istemem. Asıl Rose'u görmeye gelmiştim.

TERESA. — Ama Rose dışarıya çıktı. Bizimle âyine gelmemiştii o.

MICHAEL. — Öğleden sonra da gelebilirim. Üçten sonra. İki tane birkaç öğrencim gelecek.

TERESA. — Öğleden sonra da sokağa çıkacak.

MICHAEL. — Acaba hemen yemekten sonra uğrasam?

TERESA. — Rose yemeğe de gelmeyecek, kız-kardeşim öyle diyor.

MICHAEL (*Kafasına dank eder*). — Peki, yarın? Miss Browne yarın da evde yok mu diyecek?

TERESA. — Evet.

MICHAEL. — Niçin?

TERESA. — Her halde bir bildiği var. Benim aklım ermez böyle işlere.

MICHAEL. — Rose nerede?

TERESA. — Bilmiyorum. Gerçekten bilmiyorum Mr. Dennis. Bu evde kimse tenezzül edip bir şey söylemez bana.

MICHAEL. — Ben Rose'un hem velisi, hem vâsisiyim. Kızkardeşiniz bizi görüşmekten menedemez.

TERESA. — Vallahi Helen'in sağı solu belli olmaz Mr. Dennis. Kafasının dikine giden bir kadındır. Ben yaşça büyüğüm ama, dediği dediktir. Hiçbir zaman bildiğini okumaktan şaşmadı. Erkek kardeşim papazdır gene de söz geçiremez ona. Bilmiyor musunuz Mr. Dennis, bu evi o şekilde tertipleledi ki... (*gözü ayak yolu kapısındadır.*) yabancıardan utanıyorum. Ehlâlem ne demez bu halimize? Keçke sahanlıktaki yüklüğü...

MICHAEL. — Müsaade ederseniz Rose gelinceye kadar burada bekliyeyim?

TERESA. — Doğrusunu isterseniz dışarı çıktığından emin değilim. Dışarı çıkmamışsa, geri gelmesini beklemek faydasız değil mi?

MICHAEL. — Acaba sizinle ona bir haber yolu olabilir miyim?

TERESA. — Helen'e danışmadan bir şey diyemem.

MICHAEL. — İyi ama, ben Rose'un velisiyim.

TERESA. — Helen bunun yanlış bir şey olduğu kanısında.

MICHAEL (*Kızgın*). — Kızkardeşinizin düşünceleri bana vız gelir. (*Helen, Teresa'nın açık bıraktığı kapıdan James'in arabasını içeriye sürer, güler yüzü maskesini atmıştır, bu şişman vücutta, bu iri göğüslerde gizli olan kuvvetli iradeyi sezeriz.*)

HELEN. — Günaydın Mr. Dennis. Hayrola, sabahın bu saatinde?

MICHAEL (*İnatla*). — Rose'u görmeye geldim. Günaydın peder.

JAMES. — Bir faydası olacaksa, bu işe beni zorla sürüklediler diyeyim şaka yollu. (*sandalyesini gösterir.*)

MICHAEL. — Saunıyorum. Hangi işten bahsettiğinizi bilmediğime göre.

HELEN. — Dün siz buradan gider gitmez kanınız gene telefon etti Mr. Dennis.

MICHAEL. — Biliyorum, söyledi bana.

HELEN. — Rose artık bize emanet. Siz de kabul edersiniz ki bu işi temizlemek bize düşer.

MICHAEL. — Hangi işi?

JAMES. — Kuzum öyle ayakta dikilip durmasanıza. Oturun hepimiz. Yoksa ben de ayağa kalkmak istiyeceğim. (*Oturmağa hazırlanırlar.*)

TERESA. — O koltuğa oturmayın Mr. Dennis. Orası Helen'in yeri.

HELEN. — Teresa şekerim, gidip Mary'ye bir göz kulak olsan.

TERESA. — Bugün benim sıram değil.

HELEN. — Mr. Dennis'le konuşacaklarımı var.

TERESA. — Ama ben evin büyüğüyüm.

HELEN. — Daha iyi ya, konuşacaklarımız senin kuşağının kaldıracağı şeyler değil.

TERESA (*Erkek kardeşine sığınarak*). — James!

JAMES. — Gitsen daha iyi olur canım. Zaten hepimiz kalabalık ediyoruz burada.

HELEN. — Aşağıdan Mary'nin gürültüsü geliyor.

TERESA. — Sakın kapalı odaların tozunu almağa kalkmayın?

HELEN. — Kendisine sıkı sıkı tenbih etmiştim. Ama istersen bir bakıver. (*Teresa hızla dışarıya çıkar, James, tekerlekli sandalyesinde sessiz ve sıkıntılı oturur.*) Mr. Dennis'le konuşacaktım.

JAMES *yetersiz, sıkılmış*. — Mr. Dennis katolik değil. Ben de günah çıkartmıyorum burada. Sözüm geçmez kendisine.

HELEN. — Ama James, bir kadının sorması ya-
kışık almaz sanırım. Siz...

MICHAEL. — Bugün ikinci defadır sorguya çekiliyorum. Umarım artık yargıtaya ulaştım. Rose'la sevişip sevişmediğimizi öğrenmek istiyorsunuz değil mi?

HELEN. — Rica ederim, Mr. Dennis. Bunu böyle tepeden inme, bu kadar kabaca sormak aklınızdan geçmedi.

MICHAEL. — Ağabeyinizin de söylediği gibi,

ben katolik değilim. "İsmeti rencide etmek" yahut "iffete leke sürmek" gibi ağızlar yapmasını beceremem. Ders verirken sizin kaba bulacağınız bir şekilde düpedüz, apaçık, yani dobra dobra konuşurum.

JAMES. — Özür dilerim ama, şu ana kadar benimle dobra dobra konuştuğunuzu işitmedim.

MICHAEL. — Demin benden bahsederken kendisine sözüm geçmez dediniz. Yerden göğe kadar hakkınız var, size cevap vermiyeceğim.

HELEN. — Şu halde en kötü ihtimali düşünebiliriz.

JAMES. — Sen kendi payına konuş Helen, beni işin içine sokma. Böyle bir şey aklımdan bile geçmez.

HELEN. — Evvelki geceyi nerede geçirdiniz Mr. Dennis? Bir kere köyde kaldığının aslı yoktu değil mi?

MICHAEL. — Evet.

HELEN. — Bize niçin öyle söylediniz?

MICHAEL. — Köyün hanında bir oda ayırtmıştım.

HELEN. — Ama karınız telefonla sizi aradığı zaman...

MICHAEL. — İki kişi birden sorguya çekiliyor burada. Rose'dan izin almadan sorularınızı cevaplandıramam. Lütfen bırakın da, onunla konuşayım.

HELEN. — Bir daha Rose'u görmiyacaksınız Mr. Dennis.

MICHAEL. — Bu söz melodrama kaçıyor Miss. Browne. Üstelik ne kadar engel olmaya çalışsanız boş. (*Birden ürkek.*) Hasta mı yoksa?

JAMES. — Hayır.

MICHAEL. — Karşınızdakiler çocuk değil Miss. Browne.

HELEN. — Bir tanesi çocuk.

MICHAEL. — Kanuna göre öyle ama, bir yıl sonra rüştünü ispat edecek.

HELEN. — Sizin çocuk olmadığınıza şüphe yok Mr. Dennis, kaç çocuğunuz var?

MICHAEL. — Çocuğum yok.

HELEN. — Rose'u niçin görmek istiyorsunuz?

MICHAEL. — Vasiyetname...

JAMES. — Samimiyetten ayrılmayın. Açık sözlülüğünüz daha çok hoşuma gidiyor.

MICHAEL (*Hassas yerine dokunulmuştur*). — Onu seviyorum. Yeter derecede açık mı sizin için?

HELEN. — Açık... Açık ta söz mü? İnsanı deli eder... Annesinin gömüldüğü gün bir çocuğu baştan çıkarmak...

MICHAEL. — Sizin insan ruhu üzerindeki bilginiz kitaplardan devşirilmiş Miss. Browne. (*Helen konuşmaya başlar, fakat James sözünü keser.*)

JAMES. — Soracaklarını sordun Helen. Şimdi bizi yalnız bırak.

HELEN. — Nasıl da utanmadan itiraf etti, duymadın mı?

JAMES. — Kızıp köpürmenin hiç faydası yok. Ancak incitildiğimiz zaman kızarız. Şu anda biz incinmişiz, incinmemişiz, kime ne? Bizden daha önemli kişiler bahis konusu!

HELEN. — Ona bizden daha...

JAMES. — Elbette bizden önemli. Senle ben, sadece kendimize önem veririz. Oysa o, daha ömrünün ortasında. Acı çekebilir.

HELEN. — Şimdi bana vaz etmeye kalkma James.

JAMES. — Bağışla, ara sıra papaz olduğumu hatırlıyorum. Artık git buradan lütfen.

HELEN. — James, hiç değilse söz ver bana...

JAMES. — Sesindeki bu buyurma edasına katlanamıyorum Helen. Senin de, benim de bir ayağımız çukurda. Ölüm nerdeyse yakamıza...

HELEN. — Aman seninle başa çıkılmaz (*Çıkar. Bir duraklama.*)

JAMES. — Bu kelimenin imdadımıza yetişeceğini biliyordum.

MICHAEL. — Hangi kelime?

JAMES. — Ölüm. (*Duraklama.*) Onu ne yapacağız?

MICHAEL. — Bana kalırsa Miss. Browne, elinden geleni ardına...

JAMES. — Rose'u kastetmiştim. Rose, evli olduğunuzu biliyordu değil mi?

JAMES. — Elbette.

JAMES. — Bugün ikinci defa sorguya çekiliyorum demiştiniz.

MICHAEL (*Huzursuzca odada gezinir, arasıra tekerlekli sandalyenin yanında durur.*) Dün gece eve gittiğimde karım yatak odasına kapanmıştı. Kapısı kilitliydi. Tanıkları dinledikten sonra kilitli bir odaya

kapanan bir jüri gibi. Bu sabah bana hüküm giydirdi. Suçlu.

JAMES. — Acaba adil bir hüküm müydü bu?

MICHAEL. — Adalete inanıyor musunuz? (*Öfkeli bir istihza ile.*) Affedersiniz unuttum, âdil bir tanrıya inanırsınız siz. Her şeyi bilen, her şeyi gören bir yargıçtır sizin tanrınız.

JAMES. — O çeşit adaletin yargıçlıkla ilgisi yok. (*Başını çevirip Michael'in hareketlerini takibeder.*) Bu bir matematik terimidir. Doğruluktan söz açarız. Tanrı doğrudur, işte o kadar, yargıç değildir. Her şeyi bilir, şuur altındaki, şuur üstündeki bütün faktörleri, hattâ irsiyeti, hattâ sizin bütün freudien özelemlerinizi. Onun için merhameti sonsuzdur.

MICHAEL (*James'in yanında durarak*). — Kendimi sizin gözünüzle görebiliyorum. Karısına boşanmaya razı edemiyen, orta yaşlı bir adam.

JAMES. — Boşanmak neye yarar?

MICHAEL. — Ama Rose'la evlenmek istiyorum.

JAMES. — Onunla yaşamak daha iyi olurdu belki. Daha az bağlanırdı size.

Michael. — Nasıl nefret ediyorum mantığımızdan.

JAMES. — Bazen ben de şu dizlerinden kesilmiş, güdük gövdemden tiksiniyim. Ama ne kadar tiksinssem, bacaklarım geri gelmez. Gerçeklerden tiksirmek boşuna vakit harcamaktır bence.

MICHAEL. — Bence gerçek büsbütün başka. (*Duraklama.*) Psikolojide de ana kurallara aykırı inançlar var. Ben rüyaların çözümüne inanırım. Ama arada öyle kısa, öyle sade bir rüya görür ki insan, çö-

zülecek ne var bunda diye düşünmekten kendini alamaz. Bir biçim, birkaç renk, yepyeni bir güzellik tatmanın sevinci. Hepsi o kadar. O zaman daha derinlere dalmak istemem.

JAMES. — Peki bunun ne ilgisi...

MICHAEL. — Kendi sevgimi çözümliyebilirim. Size çeşitli sebepler sıralıyayım isterseniz. Bu kızın beni sevmesinden duyduğum gurur, zamanın her saniye azaldığını hissetmek, kişiye yaşlanmadan önce gelen son dinçlik, artık saflığa inanmadığınız bir sırada karşınıza çıkıverip sizi allak bullak etmesi, sanki Hyde Park'ın ortasında tek boynuzlu bir at görmüşsünüz gibi. Doğru peder, her rüyayı çözebilirsiniz. Ama bazan bir mâna çıkaramıyorsunuz çözmeğe kalkınca. Bazen bu bir endişe psikozudur diyorum kendi kendime. Sonra yüzünü yüzüme yaklaştırıyor, o kadar genç, o kadar güzel ki, vazgeçiyorum sevgim için başka sebep aramaktan.

JAMES. — Doğrunun bazen yalnız benzediğini bir papaza inandırmanıza lüzum yok. Bunu çoktan öğrendim, günah çıkartma hücrelerinde. Gene de keşke ölseydiniz derim... Yahut yerinizde başka biri olsaydı.

MICHAEL. — Başka biri mi?

JAMES. — Meselâ büyük babanız gibi biri. Arasıra yolculuğa çıktığında bir genel eve uğramış olabilir. Ama sadece evlendiğiniz kişiyi sevebileceğinize inanırdı. Karısından ayrılmayı aklından bile geçirmezdi. Toplumun öyle bir baskısı vardı üzerinde. Sizin adam öldürmeyi düşünemeyeceğiniz gibi. Siz daha iyi

bir adam olabilirsiniz. Ama onun daha az zararı dokunurdu.

MICHAEL. — Kimseye zararın dokunsun istememiştim.

JAMES. — Muhayyileniz amma da kıtması. Kimseye zararınız dokunmadan bir aşk macerasına atılabilir miydiniz?

MICHAEL. — Ben macera filân istemiyorum. Sadece karımı alıştırma alıştırma, incitmeden, kırmadan bu durumu kendisine anlatmayı kuruyorum.

JAMES. — Yanılmışım meger. Çok geniş bir hayal gücünüz varmış. Bir kadını incitmeden, kırmadan bırakabileceğinizi sanıyorsunuz.

MICHAEL. — Karımla ben uzun zamandan beri... sevişmiyoruz.

JAMES. — Ama aranızda bir çeşit dostluk var değil mi? Bir hayat arkadaşlığı.

MICHAEL. — Hiç kimseyi üzmemek istemedim. Bundan iki ay öncesine kadar Rose'un farkında bile değildim. Doktorlar Angina Pectoris teşhisini koydukları zaman annesini görmeye gitmiştim. Biraz fazla yürümenin veya ağırca bir yük kaldırmanın her an ölümüne sebep olabileceğini biliyordu. Benimle Rose için görüşmek istedi. Kendi mezhebinden değildim ama, bana güveni vardı. Kocası öldüğünde o da, ben de hayatta en çok sevdiğimiz adamı kaybetmiştik. Rose odaya girdi, başımı kaldırıp bakmadım bile. Yalnız annesini öpmek için eğildiği zaman saçlarının kokusunu duydum. Sonra odadan çıktı gitti. Sanki trenle ge-

çerken durup görmek istediğiniz güzel bir manzara gibiydi.

JAMES. — Eee?

MICHAEL. — Alârm kolunu çektim.

JAMES. — Biliyorsunuz bunun cezası vardır.

MICHAEL. — Ben cezamı ödemeye hazırım. Ama yalnız başıma. Başkalarının başını derde sokmadan.

JAMES. — Kız kardeşimin dediği doğru muydu? Cenaze törenine giderken bir takım plânlar hazırlamış mıydınız?

MICHAEL. — İnanır mısınız? O ana kadar herhangi bir tertip düşünmemiştim. Rose ile benim başımdan geçmeseydi bu iş, belki beni bile şoke ederdi. Ama kendi kendimizi şoke etmemiz kolay değil. Şairin dediği gibi "Cenaze şöleninden arta kalan soğuk etler, düğün sofrasını süsledi." Ama düğün filân olmadı. Bu gidişle olacağı da yok. Ne yapalım, elimizde ne gelir?

JAMES. — Psikoloğ olan sizsiniz. Freud, Jung ve Adler'in savurduğu hikmetleri dinliyelim. Aradığınız cevapları onlarda bulamaz mısınız? Benden sadece bir papazın cevabını bekleyebilirsiniz.

MICHAEL. — Ben de bir papazdan alabileceğim cevabı bekliyorum zaten. Bari kime karşı savaşaçağımı bileyim.

JAMES. — Benden alabileceğiniz tek bir cevap var. Hem karınıza, hem Rose'a, hem kendinize, hem de inanmadığınız tanrıya karşı haksızlık ediyorsunuz. Uzaklaşın buradan. Rose'u görmeyin. Ne mektup yazın, ne de size mektup yazarsa karşılık verin. Birkaç

hafta dayanılmaz acılar içinde kıvranacak. Siz de öyle. Katı yürekli bir adam değilsiniz.

MICHAEL. — Peki, sonra?

JAMES. — Tanrıya güvenmeliyiz. Her şey yoluna girer. Böylesi hakkınızda daha hayırlı olur, inanın bana.

MICHAEL (*Hiddetle*). — Hayırlı olurmuş. Ne tuhaf bu hayır anlayışınız. Diyelim ki onu bıraktım. Pekâlâ. Bundan sonra sevgiyi hep aldatılmakla birleştirecek. Yeniden bir erkek severse, içinde hep şu korku olacak. Aşk uzun sürmez... Zamanla savunma setleri kuracak, zamanla savunma setlerinin içinde ölüp gidecek. Ben de on yıldır yaptığım gibi iki yüzlü bir hayat yaşamaya devam edeceğim. Arzu etmediğim, isterik bir kadınla oturacağım ele güne karşı. Ara sıra bir punduna getirip, bir kadınla yatacağım bir geceliğine. İlk defa karımın isteri nöbetleri için gerçek bir sebep var. Ama on yıldır hep olmadık bahaneler uydurup dururdu. Çocuğumuz öldüğünden beri. Bazen onu bile uydurduğundan şüphelenirim. Çünkü yanında değildim.

JAMES. — Karının hastalığına olsun bir çare bulamaz mısın?

MICHAEL. — Hayır. Çünkü güvensizliği biraz da benden geliyor. Nevrozunun içinde ben de varım. Evinin içinde olduğum gibi.

JAMES. — Bu yüzden evi yakmağa kalkıyorsun. Allahbaşına bana daha fazla psikolojiden bahsetme. Bu kadarı yetti. Ne istiyorsan açıkça söyle!

MICHAEL. — Rose'la yaşamak istiyorum. Alclâde, sâkin, insanca bir hayat yaşamak. Çoluk, çocuk sahibi olmak. Benim adımı taşıyabilir çocukların hatırı için. Gerçekten karım olmadığını kim bilecek çevremizi değiştirirsek? Belki bir gün karım boşanmaya razı olur da evleniriz.

JAMES. — Senin yerinde olsam böyle bir işe kalkışmazdım. Rose sahte bir evlenmeğe razı olmaz.

MICHAEL. — Onu tanımıyorsunuz.

JAMES. — Bir tarafını senden çok daha iyi tanıyorum. Bir katoliği, herhangi bir nikâh memuruna imzalatacağın uydurma bir evrak parçası ile kandıramazsın, evlenmiş saymaz kendini. Biz de sizler kadar sık hata işleriz ama, hiç değilse biliriz hata işlediğimizi. Rose mes'ut olmayacak diyemem bir bakıma, hiç değilse sana karşı duyduğu istek sönünceye kadar. Sonra seni bırakacaktır. Hem o zaman nikâh memurunun imzası bile viz gelir. Sana acıyorum bayağı. Bizlerden biri ile başını derde soktuğun için.

MICHAEL. — Her tehlikeyi göze almaya hazırım.

JAMES. — Yarın ne olacak?

MICHAEL. — İsterik bir kadın istediğini elde edinceye kadar yeri göğü paralar. Yapabileceğiniz iki şey vardır: Ya arzusuna boyun eğersiniz, bu ikinci bir fırtınayı biraz daha yaklaştırır, çünkü dişi bir köpek gibi başarının kokusunu alır önceden. Ya da çeker gidersiniz. Tek başına bir sahne yapamaz. Demin yarın saat geç çıktım evden. Bir daha çıkışım son çıkışım olacak. Biliyorum katı yürekli bir adam gibi konuşuyorum, ama değilim. Onu severim, karımdır.

Çocuk yüzünden kendisini yedi bitirdi. Mes'ut olmasımı dilerdim. Çok çalıştım ama, olmuyor. Dayanamıyacağım artık. Bu iş böyle yürümez. Yoksa hiç birimizden hayır kalmıyacak. Ergeç ayrılacağız. Bu ıstı-rabı uzatmakta ne mâna var? Ne oluyor size? (*Sandal-yeye yaklaşır, James titremektedir, başı düşer.*)

JAMES. — Korkunç bir dünya bu.

MICHAEL. — Bir an için papaz olduğunuzu unu-tamaz mısınız?

JAME. — (*Kendi kendini ayıplıyarak*). — Gü-nün yirmi iki saatinde unutuyorum, yetmez mi?

MICHAEL. — Gelin insaf edin, bir rahip gibi değil, bir insan gibi düşünün Rose'un bu evde mes'ut olabileceğini sanıyor musunuz, üç ihtiyarla bir süriü kapalı odanın arasında? Niçin kapalı duruyor odalar?

JAMES (*Alçak sesle, utanarak*). — İçinden ölü çıkan bir odada oturmaktan korkuyorlar. Bu yüzden bütün yatak odalarını kapattılar.

MICHAEL (*Hiç düşünmeden*). — Şimdi anlaşıl-dı. Buna benzer vak'alarla karşılaştım. Zorlama nev-rozu. Ölümden korktukları için büyümek istemiyen, kendilerini çocuk kalmıya zorlayan insanlar...

JAMES. — Anı hükümler vermeye bayılıyorsu-nuz Dennis. Öyle uzun boylu düşünüp taşınmadan.

MICHAEL. — Tam Rose'a göre bir ev burası. Onlardan biri, yahut siz ölünce ne olacak? Rose'u eş-yaların yeni bir sığınğa taşınmasına yardım ederken düşüncbiliyor musunuz? Bir genç kıza göre bir hayat mı bu?

JAMES. — Sizi haklı gösterecek birçok sebepler heri sürebilirsiniz ama... (*duraklar.*)

MICHAEL (*Sert*). — Ama...

JAMES. — Tanrı çok merhametlidir,bağışlar.

MICHAEL. — Sadece buna bel bağlamamı bekli-
yemezsiniz benden.

JAMES. — Korkarım hepimizin kusuru var bun-
da.

MICHAEL. — Biliyorum, kızkardeşinizden hayır
yok. Ama size sığmıyorum. Bırakın onunla konuşayım.

JAMES. — Canım kızcağıza biraz soluk aldırsa-
nıza. Müsaade edin biraz, düşünsün, taşısın, aklına
başına devşirip bir karara varsın.

MICHAEL. — Yahut bırakayım kızkardeşiniz ak-
lını başına devşirsin.

JAMES (*Son kozunu kullanır*). — Siz bir psiko-
loğsunuz. Bilirsiniz genç kızlar nasıl bir baba hasre-
tiyle sizin yaşınızdaki adamlara âşık olurlar çoğu za-
man.

MICHAEL (*Kendini savunarak*). — Ne çıkar
bundan?

JAMES. — Rose hiç baba yüzü görmedi.

(*Michael'in can damarına basmıştır. Tepkisi lü-
zumundan fazla şiddetlidir.*)

MICHAEL. — Pekâlâ, beni babası yerine koy-
muş olabilir. Bu onu mes'ut edecekse, varsın koysun.
Umurumda bile değil. Vız gelir bana. Bir adamın ka-
şına, gözüne, boyuna, posuna vurulmaktan daha iyi
değil mi? Gençliğin, güzelliğin hükmü ne kadardır

sanki? Ama babası yerine koyduğu erkek bir kadını ömrü boyunca mes'ut edebilir.

JAMES. — Ömrü boyunca hesaplamamız yanlış.

MICHAEL. — Benden bıkmasına vakit kalmandan ölebilirim.

JAMES. — Belki. Ama buna da bel bağlamak korkunç bir şey.

(Aşağıdan bir zil sesi gelir.)

MICHAEL. — Gidip onu görebilir miyim?

JAMES. — Evde değil. Helen bu kadarını düşünür merak etmeyin.

MICHAEL. — Dönüncüye kadar bekliyebilir miyim?

JAMES. — Sizi kapı dışarı edemem her halde.

MICHAEL (Merdivenlerde ayak sesleri işitir).
— İşte geliyor.

JAMES. — Yok canım. Mary'dir gelen.

MICHAEL. — Hayır, Rose. Ayak sesini tanırım. Yukarıya çıkıyor. Konuşmamıza izin verecek misiniz, yoksa izniniz almadan mı konuşmak zorunda kalacağım?

JAMES. — Ne diyeceksiniz ona?

MICHAEL. — Behçanı topla diyeceğim.

(Rose içeriye girer, sevinç ve hayretle Michael'i görür.)

ROSE. — Hani telefon etmiştin. Bana telefon etti dediler.

MICHAEL. — Ne telefonu?

ROSE. — Gelmiyormuş dediler... Gitmen lâzım olmuş buradan, bir haftalığına.

MICHAEL. — Ashı yok. Telefon falan etmedim. Seni görmemi istemiyorlar.

ROSE. — Fakat bu çok saçma. Dayı siz ne diyorsunuz? Siz de var mısınız bu işin içinde?

JAMES. — Hayır. Seninle görüşmek istiyor. Beni dışarıya itebilirsin.

ROSE (*Bir birine, bir öbürüne bakar*). — Ne var? Ne oluyor? İkiniz de...

JAMES. — Bohçanı toplamanı istiyor.

ROSE (*Michael'e*). — Yani, beraber gidelim demek mi istiyorsun? Her şeyi biliyorlar mı? Bugün mü gidiyoruz? Hemen şimdi mi? (*Heyecanla, durumu iyice kavramadan konuşur. Michael onu gittikçe artan bir huzursuzlukla seyreder. Çok genç, çok hazırlıksızdır*). İyi ki valizimi boşaltmamışım. Beş dakikada hazırlanırım. (*Anı bir pişmanlıkla dayısına döner.*) Ne olur dayıcığım bizi çok kötü sanmayın.

JAMES. — Hayır kötü değil, sadece cahil. Cahil ve mâsum.

ROSE (*Gururla*). — Mâsum değilim.

JAMES. — Lûtfen kapıyı aç Rose.

ROSE. — Sizi üzmemek istemezdim, ama oldu bir kere.

JAMES. — Beni düşünme.

ROSE. — Biliyorum, doğru değil yaptığım iş ama, umurumda değil. Çok mes'ut olacağız dayıcığım.

JAMES. — Mes'ut bir adama benziyor mu karşındaki?

ROSE (*Çocukça Michael'a bakar. Hiç te mes'ut bir hali yoktur.*) — Sevgilim, neyin var?

MICHAEL. — Karım biliyor.

ROSE (*Gençliğin aceleciliği ve duygusuzluğuyla*). — Er geç öğrenecekti. Çok kızdı mı?

MICHAEL. — Kızgınlık denemez.

ROSE. — Allah bilir, canın burnuna gelmiştir.

MICHAEL. — Başkalarının da canı burnuna geldi.

ROSE. — Tabii, tabii. Çok üzücü bir durum. Ama her şeyin çaresi bulunur, görürsün. Zamanla her şey unutulur.

MICHAEL. — Çok ağladı. Ben kapıdan çıkarken hâlâ ağhyordu.

JAMES. — Şu kapıyı açın lütfen. Kendimi suç ortağı gibi hissediyorum.

ROSE. — Affedersiniz dayı. (*Sandalyenin geçmesi için kapıyı açar.*)

JAMES. — İşin bitince gel de beni gör.

ROSE. — Sizinle vedalaşmadan gideceğini ummazsınız her halde. (*Kapıyı kapattıktan sonra Michael'a döner.*) Söyle canım, neler tasarladın? Ne yapıyoruz şimdi?

MICHAEL. — Maalesef evdeki pazar çarşıya uymadı. Karım beni boşamağa yanaşmıyor. Belki hiçbir zaman evlenemeyeceğiz.

ROSE (*Bir anlık bir hayal kırıklığı ile*). — Ya, öyle mi? (*Üzüntüyü silkip atar.*) Ama ne ziyarı var? Zaten sabici bir evlilik olmayacaktı ki... Nikâhımız kişisede kayılmadıktan sonra. Hem, dur bakalım, kim öle, kim kaia?

MICHAEL. — Sen katoliksın Rose. Daha önce bir katolik tanımadımdı annenden başka.

ROSE. — Su katılmamışlarından değilim ben. Babam protestandı.

MICHAEL. — Babanı doğru dürüst bilmezsin değil mi?

ROSE. — Hayır ama çok resmini gördüm. Seninkini andıran bir burnu var.

MICHAEL (Acı). — Öyle mi? Hiç dikkat etmemiştim.

ROSE. — Hazırlanmaya başlayayım mı? (Konuşma devam ederken eşyaları küçük bir çantaya doldurmağa başlar.)

MICHAEL. — Kilise... seni düşündürmüyor mu?

ROSE (Banyodan sünger ile pijamaları almıya giderken). — Aldırma canım, sonunda tatlıya bağlanır nasıl olsa. Ölüm döşeginde tövbe istiğfar eder, rahmeti rahmana kavuşurum.

MICHAEL (Rose banyodan çıkarken). — Ama çocuklarımız gayri meşru olacak.

ROSE. — Piçlerin üstüne yokmuş. Shakespeare öyle diyor. Okulu bitirdiğim yıl "King John"ı okumuştuk. Rahibelerin piç sözlerini öyle bir atlayışları vardı ki, katılırdın gülmekten. Bir yerde hoş bir şey diyordu piçler için "Foulconbridge'e bayılmıştım. Şimdi ne kadar uzak görünüyor o günler.

MICHAEL. — Teyzelerin buraya adını attırmazlar bir daha.

ROSE (Bir dolaptan elbiselerini çıkararak). — Umurumdaydı sanli. Buraya gelmek için can atıyor-

dum. Bu köhne eve tahammülüm yok. Tüylerim diken diken oluyor. Odaları niçin kapatmışlar, biliyor musun?

MICHAEL. — Evet.

ROSE. — Acaba hangisi nerede ölecek diye düşünmekten alamıyorum kendimi. İçlerinden birisi burada ölüverse, büsbütün sıkışıp kalacaklar. Gerçekten tüyler ürpertici. Edgar Allen Poe'nun hikâyeleri gibi.

MICHAEL. — Ne de çok kitap okumuşsun.

ROSE. — Bir şeye kızmış falan değilsin ya? Sen ne dersen yaparım canım. Şuraya gel de, geleyim. Şurda kal de kalayım. Ruth gibi "Senin halkın, benim halkım olacak" Senin arkadaşlarını psikoloğdur herhalde.

MICHAEL. — Hepsi değil.

ROSE. — Freud'u cep kitapları serisinde okudum "Günlük hayatta psikolog"

MICHAEL. — Bak hele, aferin.

ROSE. — Bir tanem, senin bir sıkıntın var. İçin içine sığmıyor. Sakın başka bir kadına âşık olmuyasın?

MICHAEL. — Hayır canım. *Sende sifiri tükettim.*

ROSE. — Orası hiç belli olmaz. Bona yanagmak için fazla vakit kaybetmedin.

MICHAEL. — Kaybedecek vaktim yok ki.

ROSE. — Yine dünkü gibi kendi kendini yiyor. Söylesene, derdin ne?

MICHAEL. — Yalnız kahrolasınca bir sorumluluk duygusu. Dinle Rose. Bu iş çocuk oynacağı değil. İyice düşündün mü?

ROSE. — Düşünmek istemiyorum. Senin aklın her şeye erer. Benimki ermez. Sevgilim, ben ilk defa âşık oluyorum. Halbuki sen daha önce de sevdin.

MICHAEL. — Sevdim mi?

ROSE. — Karım.

MICHAEL. — O, evet.

ROSE. — Bunca tecrüben var, Sen söyle, ben yapayım. Şimdi tasımı tarağına topladım. Ama kal dersen kalırım. Seni zor bir duruma sokmamak için elimden ne gelirse yaparım. İstersen Regal Court'a gel de, şu dakika geleyim.

MICHAEL. — Regal Court mu?

ROSE. — Çiftlerin sevişmek için gittiği bir yermiş. Herkes öyle diyor. Şimdi oraya gidelim istersen. Ben buraya dönerim gene. Seninle her gün orada buluşuruz. Yok beraber kaçalım dersen, bohçamı kaptığım gibi peşinden gelmeğe, yıllarca senin olmağa hazırım.

MICHAEL. — Yalnız yıllarca mı?

ROSE. — Canı ne istiyorsa çekinme, söyle. Söz dinliyen bir kızım ben.

MICHAEL. — Yavrucuğum, bu iş seninle, benimle bitmiyor. Külâhını önüne koyup düşünmen gerek.

ROSE. — Yalvarırım, düşünmeğe zorlama beni. Seni ikaz ediyorum. Bana düşünme fırsatı verme diyorum. Beni bir ellerine geçirirlerse, hepsi üstüme çullanacaklar. Aklını başına al diyecekler. Bu işin enini boyunu ölçtün mü? Başına neler gelecek biliyor musun? Bari sen olsun çıkma karşıma. İnsaf et. Daha sırası değil. Sadece sen söyle, ben yapayım.

MICHAEL. — Seni düşündükçe içim titriyor.

ROSE. — Biliyorum.

MICHAEL. — Sonra kıyamıyorum küçüğüm. Bir hata işlerim diye ödüm kopuyor.

ROSE. — Ne olurmuş hata işlersen? Düzeltmek için dünya kadar zaman var önümüzde.

MICHAEL. — Dayın, katı yürekli bir adam de-
ğilsin dedi bana. Gençleri pek anlayamıyorum galiba.
Birkaç haftadan beri yaptıklarım yetmez mi?

ROSE. — Ya ben? Ben kuzu kuzu oturdum mu
sanki? Bu kadar canını üzme. İnsan bir kere kendini
kapıp koyuverdi mi, üzüntüler çorap söküğü gibi ge-
lir derdi, dadım. Gel ikimiz de bir ay için düşünmekten
vazgeçelim. Ondan sonra zaten tavşan yamaca geçmiş
olacak.

MICHAEL. — Ah, keşke elimden gelseydi.

ROSE. — Niçin olmasın?

MICHAEL. — Sen bugünü yaşıyabilirsin. Çünkü
ufacık bir geçmişin var. Halbuki gelecek senin için
uçsuz bucaksız. Benimse ufacık bir geleceğim ve hâ-
tıralarla dolu koskoca bir geçmişim var.

ROSE. — Dün bu kadar iri, bu kadar akıllıca lâf-
lar etmiyordun.

MICHAEL. — Hikmet savurmamı başışla ca-
nım.

ROSE. — Peki, istiyorsan. Ona da eyvallah. (*Ba-
vulunu kapatır.*) Gidiyor muyuz?

MICHAEL. — Önce eve gidip vedalaşmam lâzım.

ROSE. — Her halde kolay değil senin için.

MICHAEL (*Sert*). — Bana acımana lüzum yok.

Merhametini yerinde sarfetmiyorsun. Bunca yıl sonra güven içinde yaşamayı hak etmişti karım.

ROSE. — Özür dilerim.

MICHAEL. — Sana kızıyorum sanma. Dünyaya kızıyorum. Bu işi kılım kıpırdamadan yaptığımı sanan herkese.

ROSE. — Ya seni kandırırverirse? Aklını çelmesine müsaade etmiyeceksin değil mi?

MICHAEL. — Hayır.

ROSE. — O kadar uzun zamandan beri beraber yaşıyorsunuz ki, seni yola getirecek sözleri o bilir. Hep olmadık, münasebetsiz lâflar çıkar benim ağızımdan.

MICHAEL. — Kelimelere ihtiyacın yok senin. Gençsin, merak etme sonunda gençler kazanır. (*Rose'ü kendine doğru çeker.*)

ROSE. — Nerede buluşuyoruz?

MICHAEL. — Lancaster istasyonunda. Bir saate kadar.

ROSE (*Michael'in çekingenliği onu endişelendirmektedir*). — Beni hâlâ istiyor musun?

MICHAEL. — Evet.

ROSE. — Yani dünkü gibi?

MICHAEL. — Evet. Seni öyle istiyorum.

ROSE. — Bende pek iş yoktu ama çabuk öğreniyorum.

MICHAEL. — Korkulacak hiçbir şeyin yok, bütün gelecek senin. (*Onu öper.*)

ROSE. — İstiyorum ki geleceğim seninle başlasın, seninle bitsin.

MICHAEL (*Giderken*). — Bir saate kadar.

ROSE. — Güle güle canım, sevgilim.

(Michael gider, Rose bavulunu kapatır, penceredeki demir çubuklar arasından bakmaya çalışır. Daha iyi görebilmek için bir sandalyeye çıkar. Teresa girip banyoya doğru ilerler. Kapı kapanırken Helen içeriye girer. Bavulu görüp duraklar, Rose dönüp bakar.)

HELEN. — Pencereyi açmıya kalkmıyorsun her halde?

ROSE (İtaatli). — Affedersiniz, Helen teyze. (Gidip bavulunu alır.)

HELEN. — Nereye gidiyorsun?

ROSE. — Dayıma allahımsarladık demeye. (Helen bir sandalyeye çöker.) Bana Michael'in gittiğini söylemeniz hiç doğru değildi. Az daha göremiyecaktim onu. Teresa teyzemle de vedalaşmıya geleceğim. (Dışarıya çıkar. Helen sessizce oturur, göz pınarlarında biriken yaşları parmak ucuyla siler. Teresa banyo kapısını açıp içeriye girer.)

HELEN (Âmirane). — Teresa, Rose başını alıp gidiyor. Ona engel olmalıyız. (Teresa hiç aldırmadan yoluna devam eder, Helen önüne çıkar.) Şimdi çocukluğu bırak Teresa. Saçma sapan hareketlerin hiç sırası değil. (Teresa kulak asmadan dışarıya çıkar, biraz sonra tekrar içeriye girer.)

TERESA. — Beni mi çağırdın Helen?

HELEN. — Bal gibi işittin söylediklerimi. (Birden şüphelenerek). — Yoksa işitmedin mi?

TERESA. — James'in odasındaydım, nasıl işiteyim?

HELEN (*Hiddetli*). — Daha neler? Şimdi buradaydın. Nedir bu bakar körlük numaraları?

TERESA. — Aman şekerim sen hayal gördün galiba.

HELEN. — Yoksa gerçekten mi farkında değilsin? Nasılsın, kendini iyi hissediyor musun Teresa?

TERESA. — Her halde iyiyim. Benimle konuşmak istediğin bir şey mi var Helen?

HELEN. — Otursana canım. Biliyor musun şimdi içeri girdiğinde bana azıcık vampiri vampiri yürüyormussun gibi geldi. Hatırlarsın ya, on yıl önce doktor ne demişti hastalığında?

TERESA (*Korkuyla*). — Hatırlamıyorum. Hiçbir şey hatırlamıyorum.

HELEN. — Kendine çok, çok iyi bakmalısın demişti.

TERESA (*Ağlamaklı*). — Kendime çok iyi bakıyorum.

HELEN. — Dedi ki doktor...

TERESA (*Yalvararak*). — Sus Allahaşkına!... İşitmek istemiyorum, işitmek istemiyorum.

HELEN. — Sana "Ermişlerin Hayatı"nı okuyayım mı?

TERESA. — Niçin? Yalnız hastalandığımda okursun onu. Hasta mıyım yoksa? Gerçekten hasta mıyım? (*Oturur.*)

HELEN (*Yanına oturur*). — Sabahları kalkınca başın dönüyor mu?

TERESA. — Galiba. Bir zaman kendimi toparlamıyorum.

HELEN. — Başın ağrıyor mu canım?

TERESA. — Zannetmem. Belki pek hafif bir ağrı.

HELEN. — Ya kalbin?

TERESA. — Oldukça hızlı atıyor. Helen sakın...

HELEN. — Yok şekerim, Allah gecinden versin. Ama biz yaşlılar çok dikkatli olmak zorundayız. Biraz yatıp dinlensen bir şeyciğin kalmaz.

TERESA. — Ama kimseye rahatsızlık vermek istemem Helen. Hem yarın yemek pişirme sırası bende. Akşam Mary gittikten sonra sana kim yardım edecek?

HELEN. — Rose var ya canım. O bana yardım eder. İyi kızdır Rose. Başınız dardayken bırakıp gitmez sanırım. Şimdi onu çağırayım da seni yatağına yatıralım.

TERESA. — Yatakta sıkılıyorum. İçime fenalıklar basıyor. Şuracığa uzanıversem olmaz mı?

HELEN (Sesini alçaltarak). — Kavlimiz böyle değildi ama.

TERESA. — Ne dedin anlıyamadım?

HELEN. — Bu sabah sağırılığın üstünde gene. İşine gelince işitiyorsun, gelmeyince işitmiyorsun. Ayağı kalkabilecek misin Teresa?

TERESA. — Neden kalkamıyacakmışım? (Güçlkle ayağı kalkıp yeniden sandalyesine yıkılır.)

HELEN. — Doğru yatağına canım. Rose'la ben sana güzel güzel bakarız, hiç merak etme.

TERESA. — Ne olursun Helen, yalvarırım...

HELEN. — Şişişirin bir odan var canımın içi. Hem ne yaparız biliyor musun? Mary'yi köşe başına

kadar yollarız, zangoç Burns'den yeni bir aziz tasviri alsın. Eskiden annemizin resminin durduğu yere asarız. Duvardaki leke kaybolur. Başucunda ilâhiler okurum. Birkaç güne kadar bir şeyin kalmaz, ayağa kalkarsın.

TERESA (*Perişan*). — Birkaç güne kadar mı?

HELEN. — Kendi başına yürüyebilecek misin bakalım? Hiç sanmıyorum. Dene bir kere.

TERESA. — Yürürüm ya. Neden yürüyemeyecektim? (*Dikkatle ayağa kalkıp bir adım atar.*)

HELEN. — Dikkatli ol şekerim, koluma yaslan.

TERESA. — Hayır hayır. (*Teresa bir korku çılgılığıyla kızkardeşinden uzaklaşıp bir koltuğa yığılır. Helen kapıya gidip sesinde yapmacık bir korkuyla: Rose!.. Rose!.. diye seslenir. Teresa sendeliye sendeliye kanapeye doğru ilerlerken yere yuvarlanır. Helen dönüp ablasını görünce dehşete kapılır.*)

HELEN. — Teresa, Teresa'cığım. Konuşsana. Konuş benimle Allah'şkına. (*Yere eğilir, önce ablasını sürüklemeye çalışır, sonra sahanlığa açılan kapıya doğru koşarak, bu defa sahici bir korkuyla bağırır.*) Rose, Rose! Yetiş Allah rızası için. Yetiş imdadıma! Rose, Rose!....

BİRİNCİ PERDENİN SONU

PERDE: II

SAHNE: I

Oturma odası. Üç hafta sonra. Akşam üstü. Teresa dizlerinde bir battaniye ile bir koltukta oturmaktadır. Papaz Browne tekerlekli sandalyesini ona yaklaştırmış, yüksek sesle kitap okur.

JAMES (Okuyarak).—

Gecelerin en güzeli o mutlu gece
Kimselere görünmeden karanlıklar içinde
Ağır ağır yürüdüm ıssızlığında gizlice
Sızılı ateşler yanar ruhumun derinliklerinde
Bir damla ışık geçmez gözlerimden

Aynı on dördünden, güneşlerden parlak
O ateşle ısınır, içim, o ışıkla aydınlanır yolum
Bu eller benimse, bu ayaklar, bu yürek
Yanımdaydı biliyorum yaşamak kadar gerçek
Sıcacık yayılmış bütün varlığıma

Ey sonsuz gece,

Aydınlığı içimden geçen yol...

Gecelerin en güzeli aziz karanlık...

(James birden susar.)

TERESA. — Biraz daha okusana, senin okudukların, Helen'in okuduklarından çok hoşuma gidiyor.

Pek anlamıyorum ama, olsun; hoşuma gidiyor. Bana durmadan "Ermişlerin Hayatı"nı okur. Gönlümü hoş tutacak aklı sıra. Ashında kendi zevki için okuyor.

JAMES. — Hoş görmeli. Aklı karışıyor bazen. Yalnız seninle beni ihtiyar sanıyor. Halbuki kendisi de kocadı. Kötü bir niyeti yok.

TERESA. — Bana bak. Geçende ben sahiden fenalaştım mı? Yolcu mu ediyordunuz beni az kalsın?

JAMES. — Ben ne bileyim şekerim? Bana öyle gelir ki hepimiz yolcuyuz, yakında. Tabii Rose'dan başka.

TERESA. — Biliyor musun, bir an için oyun odasında, eskiden oyuncaklarımızın durduğu yerde göçüvermekten ürktüm. İstedim ki ben de herkes gibi bir yatak odasında öleyim.

James. — Niçin olmasın?

TERESA. — Ama çok sürmedi bu. Yalnız bir an için. Sonra müthiş korktum. Her zamankinden fazla. Helen diyor ki, şu odaları kapatmak benim icadımış, önce. Geçmiş gün, unutmuşum. Öyle miydi sahiden?

JAMES. — Sanırım, her ikiniz de istemiştiniz. İyice hatırlıyamıyorum. Umarım çok geçmeden odalar yeniden açılır. Belki Rose yapar bu işi.

TERESA. — Herkes ruhlardan bahseder durur. Halbuki ben hep hayaletleri geçiririm aklımdan. Huzura kavuşamıyan ölülerin hayaletlerini. Bir zamanlar Helen bir hikâye anlatmıştı bana. Garip ruhlar üzerine...

JAMES (Sözünü keser). — Kabahatin büyüğü bende. Odaları kapatmanıza razı olmayacaktım. Başlan-

gıçta öyle saçma, öyle önemsiz görünmüyordu ki bu iş. Neden zararsız bir kuruntu yüzünden onlarla çekişeyim dedim. Meğer çekişmeliymişim sizinle, direktmeliymişim. Lüzumsuz adamın biri oldum ben Teresa. Bazen ne kararım biliyor musun? Galiba ikinci çocuklukta da insan gözü açık düş görmeğe başlıyor. Büyük bir felâkete uğrıyan bir kişiye yardım ettiğimi kararım. Güya başı derde giren biri bana kosuyor, ben de tam zamanında en uygun sözü bulup söylüyorum. Eskiden günah çıkarttığım günlerde, kırk yılda bir böyle hayır işlediğimi sezdim. O zaman öteki yıllar da bir değer kazanırdı. Şimdi fırsat gelip çatsa da en uygun sözü bulup söyleyebileceğimi ummuyorum.

TERESA. — Ölümden korkuyorum James. Ölümü düşünmek bile beni titretiyor. Sonra Rose geldi. Galiba kızcağızı da ürküttüm. Evimiz iyi bir ev. Biz kötü insanlar değiliz. Neden bir korku, bir dehşet havası içinde yaşıyoruz, anlamıyorum?

JAMES. — Belki Rose'u korkutan senin korkun. Sendeki şu saçma ölüm korkusu.

TERESA. — Saçma bir korku mu bu James?

JAMES. — Tanrıya gerçekten inanan ölümden korkmaz.

TERESA. — Ama cehennem de var James.

JAMES. — Bizi gözünde fazla büyütme Teresa. Biz o kadar önemli değiliz. Tanrının merhametine inanırım ben. Cehennem ulular içindir. Gerçekten ulular için, cehenneme uyacak kadar ulu bir kişi tanımıyorum şeytandan başka.

TERESA. — Şimdi biraz daha yüreklendim ama,

buraya, oturma odasına gelebildiğim için. Helen, eksik olmasın, odanın duvarındaki leke görünmesin diye yeni bir resim astı. Ona "Ermişlerin Hayatı"nı okuma, istemem dedim. En çok ermiş Teresa'yı sever. Genç öldüğü için mi nedir? Bazen Rose'u tuhaf tuhaf süzdüğünü sezerim, sanki, merak etme, ben seni bile gömerim dermiş gibi.

JAMES. — Dinlenmelisin artık. Biraz daha okuyayım mı?

TERESA. — Lütfen.

JAMES. — Sen Jan ruhun karanlık gecesinden söz ediyor. O derinliğe ulaşmamış olan bizler için anlaşılması biraz güç. Biliyor musun insanı mahveden, iliklerine kadar kurutan Tanrı'ya yaklaşmak. Senin, benim gibiler çok uzak, çok rahat bir mesafedeyiz. Sen Jan içinde bulunduğu karanlık geceyi anlatıyor. Kendini sevgiden, hattâ Tanrı'ya yakarmak gücünden bile yoksun sandığı kapkaranlık geceyi.

TERESA. — Gece gündüz dua ederim ben.

JAMES. — Hep çocukluk dualarımız hatırıma geliyor, Teresa. Ama aklım başka bir yere takılmadan on dakika Tanrı düşüncesine dalamıyorum. Hele vedde gelmek benden çok uzak. "Ermişlerin Hayatı"nda okuduğum bir şey. Bir cemaatin işlerine koşarken dua etmeye vaktim yok derdim, kendi kendime. Yirmi yıl verildi bana. Hâlâ "Gök Yüzündeki Babamız" duasını becerebiliyorum ancak. Onun da ne kadar hakkını veriyorum, Allah bilir.

TERESA. — Sanırım senin de karanlık bir gece var James.

JAMES. — O türlü bir yeise kapılamazdım Teresa. Burada cemaat başkanlığının angaryalarından uzak, rahat rahat oturuyorum sizinle. Karnım tok, sırtım pek, işim gücüm "Ermişlerin Hayatı"nı anlatmak sizlere. Onlar gibi duyamasam da... Akşama ne yemek var Teresa?

TERESA. — Peynirli makarna. (*Birden şaka ettiğini kavrar*) Aa, aşkolsun James. (*Helen içeriye girer.*)

HELEN. — Mary eve geldi mi acaba?

JAMES. — Mutfakta değil miydi?

HELEN. — Sokağa yollamıştım.

JAMES. — Alışverişe mi?

HELEN. — Pek sayılmaz.

JAMES. — Uzağa mı gitti?

HELEN (*Belirsiz*). — Şey... Parktan öteye.

TERESA. — Öğleden sonra hiç görmedim Mary'yi.

HELEN. — Hemen yemekten sonra çıktı. Çay fincanlarını yıkamak için döner diye umuyordum ama, anlaşılın onları yıkamak bana düşecek.

TERESA. — Rose nerede?

HELEN. — Allah bilir. Koydunsa bul Rose'u. (*Helen dışarıya çıkar.*)

TERESA. — Ne demek istedi acaba?

JAMES. — Bilmem.

TERESA. — Hastayken Rose bana çok iyi baktı doğrusu. Bazen bir heyecanla uyanırdım, bir de ba-

kardım başucumda uyukluyor zavalcılık. Hiç unutmam, küçükken daha Helen doğmadan annem başucuma bir gece lâmbası koyardı. Karanlıktan ödüm patlardı çünkü. Rahatça nefes alıp veren bir insan gibi sesler çıkarırdı lâmba. Uyurken usulca soluyan Rose gibi.

JAMES. — İyi kız Rose.

TERESA. — Yalnız önceleri bir tersliği vardı bana karşı. Neden acaba?

JAMES. — Aldırma canım, üstünde durmağa değmez. Şimdi iyi ya.

TERESA. — Ben hastalanmadan önce Helen "Rose gidiyor" dediği galiba. Tek başına bir kız nereye gider? Kaçacak demmişti aldanmıyorsam. Ama neden bizden kaşın? Yoksa mânasız korkulara mı kapılıyorum yine?

JAMES. — Tasalanma. Rose hâlâ burada.

TERESA. — Kimse bana bir şey söylemez. Kimbilir neler dönüyor ortada. Haberini bile olmuyor.

JAMES. — Öğreneceksin de ne geçecek eline? Gördüğüne inanmalı, altını kurcalamamalı. Kılı kırk yarmayı psikanalizelere bırak. Bu gerçekten böyle mi diye sorarlar. "Gerçekten öyle mi düşünüyorsunuz, yoksa öyle düşündüğünüzü mü sanıyorsunuz?" (*İkisi de, merdivenlerdeki ayak seslerini duymamışlardır.*)

MARY (*Dışardan*). — Ama Miss. Rose yapmayın Allahşkına Miss Rose.

ROSE. — Çabuk buraya gel.

MARY. — Ben emir kuluyum Miss Rose.

ROSE. — Kimden emir aldığını çok iyi biliyorum.

(Kapı ardına kadar açılır, Rose Mary'yi içeriye iter. Rose, son gördüğümüzden beri çok değişmiştir. Şu anda kızgındır ama, asıl mesele o değil. Üç hafta önce şaşkın, heyecanlı, çabuk telâşlanabilen bir çocuktur. Şimdi daha yaşlı görünmektedir. Eskisi kadar güzel değildir. Günleri hayal kırıklığı, yeni kararlar, yeni aksiliklerle geçmiş, düşünme fırsatını bulmuştur. Belki en büyük değişiklik budur.)

ROSE. — Haydi söyle, ne masal uyduracaksın bakalım?

MARY. — Kuzum yapmayın Miss Rose.

ROSE. — Bakıyorum pâtronun burada yok. (Kapıya kadar gidip seslenir.) Helen teyze, Helen teyze!

TERESA. — Teyzen mutfakta Rose.

ROSE. — Gecikmeden buraya gelir sanırım. Çünkü casusu döndü.

MARY. — Yalvarırım yapmayın.

ROSE. — Sizin de parmağınız var mı bu işte?

JAMES. — Hangi işte? Neler söylüyorsun Rose?

ROSE. — Özür dilerim. Onun marifeti olduğunu anlamahydım. Benden nefret ediyor.

JAMES. — Saçmalama.

ROSE. — Sebebini de bilmiyor değilim. Çünkü sevmek sevilme, bunlar tabii şeylerdir. Aşk; doğmak, yaşlanmak, çoğalmak ve ölmek demektir. Buna dayanamıyor işte. Şu oturma odasının etrafına kapalı odalardan bir duvar örmek istiyor. Kimse burada ölmeyecek. Kimse burada doğmayacak. Bu da tehlikeli olur. Benim geceleri burada barınma-

ma müsaade ediliyor. Çünkü gencim, tehlike yok. Ama bir erkek adımını atmıya görsün. O zaman hayat yerinde saymıyabilir. Ya sevişirsek, bu yaşlanmak demektir. Sonra sizin çok değerli müzeniz tehlikeye girer. 1902 stili. (*Helen son cümlede içeriye girer.*)

HELEN. — 1902 de ne olmuş şekerim? (*Mary'yi görür.*) Mary, burada ne işin var senin?

ROSE. — Yaka paça ben getirdim onu buraya. Size vereceği raporu dinlemek istiyorum da.

HELEN. — Ne raporu Allahbaşına?

ROSE. — Ne raporu olacak, hareketlerimin raporu. Nasıl iki kırk beşte Regal Court'a girdim. Nasıl beş on beşte oradan çıktım, nasıl benden başka kimseyi tanıyamadı girenlerden. Çünkü âşığım orada bekliyordu.

HELEN. — Mary sen git kızım.

ROSE. — Raporu dinlemek istiyorum.

HELEN. — Git Mary. (*Mary gider.*) Neden bahsettiğini anlamıyorum.

ROSE. — Bal gibi anlıyorsunuz. Şimdi size Mary'nin öğrenemediği şeyleri de anlatayım. Michael saat iki buçukta oraya gelmişti. Yani Mary ile benden önce. Saat üçte yanına gittim, saat beşte yeniden giyindim. Mary size bunları söyleyemezdi değil mi? Bütün bu zaman zarfında sevişmedik, çünkü insanların elinden gelmez bu kadarı. Üç haftadan beri haftada üç dört defa buluşuyoruz. Onunla kaçmama engel olduğunuzdan beri. (*Act act.*) Yardımına çok ihtiyacımız vardı. Pekâlâ bensiz de idare edebilirdiniz. Mary'nin vaktini böyle çarçur etmeseydiniz.

JAMES. — Söyledikleri doğru mu Helen?

HELEN. — Evet, doğru bir bakıma. Hemen her öğleden sonra başını alıp gidiyordu. Böyle bir şeyden şüphelenmiştim doğrusu.

JAMES. — Niçin? (*Teresa sessiz sessiz ağlamaktadır.*)

HELEN. — Şimdi bırak sulu gözlülüğü Teresa.

JAMES. — Sana niçin, dedim.

HELEN. — Rose artık bize emanet. Bu işi temizlemek boynumun borcuydu. Sen öyle zayıf, öyle acizsin ki, ekmecklerine yağ sürüyorsun. Sana açıkça söyledi bu adamla gidiyorum diye. Kılın bile kıpırdamadı. Bağışlanmaz bir günah bu.

JAMES. — Nereden biliyorsun?

HELEN. Nereden bilecektmişim. Adam evli.

JAMES. — Demek hangi günahların bağışlanacağı, hangilerininin bağışlanmayacağı senden sorulur. Kiliseden daha çok bilirsin sen.

HELEN. — Seni aklını kullanmağa davet ediyorum.

JAMES. — Ben de seni merhamete, insafa.

HELEN. — Budalaların birisin sen James.

JAMES. — Görünen köy kılavuz istemez. Gözümün önündekini görüyorum. Tanrı daha fazlasını beklemez benden.

HELEN. — Gördün ya nasıl böbürleniyor küçük hanımı. Ben onlara engel olmasaydım utanmadan, sıkılmadan beraber yaşıyacaktı.

JAMES (*Sert*). — Engel olmasaydın mı?

ROSE. — Elbette beraber yaşıyacaktık. Elbette birbirimizin olacaktık. Bağışlanmaz günahlardan bahsediyorsunuz. Böylesi daha mı iyi sanki? Öğleden sonraları bekâr odalarında buluşmak.

HELEN. — Daha iyi ya. Uzun zaman devam edemez nasıl olsa.

ROSE. — Sevginin sona ermesi iyi bir şey değil mi sizin için?

HELEN. — Bu çeşit sevginin.

ROSE. — Bu çeşit sevgiyle başka çeşit sevgi arasında ne fark var sanki? Karısı olmasaydı, başka türlü mü hissedecektik? Birbirimizin kollarındayken? *(Kendi sorusuna daha alçak bir sesle cevap verir.)* Sadece daha mutlu.

JAMES *(Kollamakta olduğu fırsatı bulmuştur)*. — Onlara engel oldum dedin.

HELEN. — Evet, bunu göğsümü gere gere söyleyebilirim. Kiliseden kovulmaktan korudum onu. Şimdi istediği zaman günah çıkartmaya gidebilir.

ROSE. — Evet, sonra tekrar yaparım. Günah çıkartmaya gider, sonra tekrar yaparım. Acaba ölüncüye kadar beraber yaşamaktan, çoluk çocuk sahibi olmaktan daha iyi mi bu?

HELEN. — Lânetlenmişler gibi günah içinde yaşamak.

ROSE. — Çok şükür Tanrı daha anlayışlı, daha rahimdir.

HELEN. — Tanrı'nın merhametine pek fazla güvenmek te günahdır.

ROSE. — Biliyorum. Hattâ bir adı da vardı bu

günahın. Manastırdaki rahibeler öğretmişlerdi bana. Unuttum. Ne derseniz deyin, onun şefkatine güvenmezsem Allah belâ mı versin.

JAMES (*Helen'e*). — Onlara engel olduğunu söylerken ne demek istedin ?

HELEN. — Teresa hasta değildi.

ROSE. — Hasta değil miydi? Onu yerde boylu boyunca uzanmış gördüm, baygın yatıyordu.

HELEN. — Ona hasta olduğunu söyledim, inandırmadım.

ROSE (*Sessizce başını çevirir*). — Yaa!... (*Uzun bir sessizlik.*)

HELEN (*Kendini savunurcasına*). — Çabuk harekete geçmek zorundaydım James.

JAMES. — Hani budalanın biri olduğunu bilmeseydim, seni kötü kalbli bellerdim Helen.

TERESA. — Kuzum nelerden bahsediyorsunuz? Bir kelimesini bile anlamadım.

JAMES (*Helen'e*). — Belki sen ona açıklayabilirsin daha sonra. Bu benim harcım değil. Teresa, şimdi Helen'le odana geç canım. Bugünlük bu kadar dolaşmak yeter.

TERESA. — Beni başından mı savıyorsun James?

JAMES. — Evet canım. İstersen kitabımı da al. Rose'la başbaşa kalıp konuşmak istiyorum.

(*Teresa yürümeye başlar, kapıdan çıkacağı sırada dönüp bakar.*)

TERESA. — Benimle gelmiyor musun Helen?

HELEN (*James'e*). — Sana güvenim yok, ben de kalıyorum.

JAMES. — Aklına koydunsa kalırsın evelallah, kimse seni yerinden kımlıdatamaz. Rose, büyük teyzeni odasına kadar geçir bari kızım. (*Rose, Teresa'yı kolundan tutup kapıdan çıkarır.*)

TERESA (*Giderken sesinde çocukça bir yalvarışla*). — Yatmadan önce Allah rahatlık versin demeye gelirsin değil mi James?

JAMES. — Daha erken. Yemekten önce uğrar, uykun gelinceye kadar kitap okurum sana. (*Rose'la Teresa çıkarlar.*)

JAMES (*Helen'e*). — Teresa'yı öldürebilirdin göz göre göre.

HELEN. — Ona sadece "Biraz keyifsiz gibi görünüyorsun" dedim. Hiç niyetim yoktu...

JAMES. — Niyetinin ne olduğunu bize açıkça söyledin.

HELEN. — Keşke bu kız evimize hiç ayak basmasaydı.

JAMES. — Keşke, keşke. Aramızda mahvettik çocuğu.

HELEN. — Biz mi? Bizim ne suçumuz var kuzum? Asıl o aşağılık adam...

JAMES. — Kabahat onda değil, kabahat bizde. Bizim *ölü iyiliğimizde*. Kutsal kitaplarla, kutsal resimlerle, kilise yaptırma derneğine üye olmakla iş bitmiyor. Sevgi dolu bir eve gelseydi, acaba böyle bir yol tutmadan duraksamaz, düşünmez, içini dökmez miydi bize?

HELEN. — Neden bize açılmadı sanki?

JAMES. — Çünkü bu evde korku hâkimdir, sevgi değil. Ondan bir fedakârlıkta bulunmasını isteseydik, karşılığında verecek neyimiz vardı? Sadece basma kalıp, sofuca lâflar.

HELEN. — Kendi adına konuş James.

JAMES. — Kendi adına konuşuyorum. Bütün gün oturup dindarca vecizeler sıralayan, ve hiç durmadan çürüyüp kokan bir iyilik örneği.

HELEN. — Evlâdı yerindeki kızı iğfal etti.

JAMES. — Saçma bir kelime bu. Ama ne yapalım böyle bile olsa. Tanrı'nın bir bildiği var belki. Hikmetinden sual olunmaz. Yalnız benim anladığım sofuca lâfların bir işe yaradığı yok, yosunlar gibi. (*Rose girer.*)

ROSE (*Meydan okurcasına*). — Pekâlâ.

JAMES (*Helen'e*). — Ondan özür dilesen fena olmaz.

HELEN. — Özür dilemek mi?

JAMES (*Rose'a*). — Seni takibettirmeğe hakkı yoktu.

HELEN. — Ona biz karışırız artık, yalan söylemeseydi.

ROSE. — Siz de bana yalan söylediniz.

HELEN. — Yalandan yalana dağlar kadar fark var

JAMES. — Yetti artık bu kadar yalan. Allah beni affetsin ama canımı sıkıyorsun. Helen. Git buradan.

HELEN. — Şuradan şuraya adımımı bile atmam.

JAMES. — Biliyorum kızkardeşimsin ama, hâlâ bir rahip olduğumu unutma. Senden gitmeni rica ettim.

HELEN (*Kapıya doğru yollır, fakat dönüp bir hakaret daha savurmaktan kendini alamaz.*) Senin gibi işe yaramaz bir papazdan kurtulduğu için ne mutlu kiliseye. (*Gider, kapı kapanır. Sessizlik.*)

ROSE (*Meydan okurcasına*). — Bu ne demektir biliyor musunuz? Mademki Teresa teyze hasta falan değil, serbestim gidebilirim onunla. Hâlâ başladığımız yerdeyiz.

JAMES. — Acaba?

ROSE. — Birbirimizden bıkmadık, eğer onu demek istiyorsanız. (*Kafa tutarak.*) Birbirimizi daha çok seviyoruz. Birbirimizi doğru dürüst tanıyoruz artık.

JAMES. — Aferin kızım, aferin. Bekâr odalarındaki saatleri boşa geçirmemişsin.

ROSE (*Kendini koyuverir*). — Alay etmeyin benimle. Ne olur gülmeyin halime.

JAMES. — Hiç de gülecek halde değilim.

ROSE. — Dayı başım bulutlarda geziyorum sanmayın. Aslında üzüntülü bir iş bu (*sandalyenin yanbaşında yere oturur.*) Yorgunum, ne yapacağımı şaşırdım.

JAMES. — O nasıl dayanıyor bu hale?

ROSE. — Beraber oldukça katlanabiliyoruz. Saat iki buçukta mes'uduz. Üçte saadetimiz devam ediyor, azıcık uyuruz bazen üçten sonra. Saat dört pek fena değil, ama çeyrek geçeyi vurdu mu, yüreğimiz ağzımıza gelir. Her gün dördü çeyrek geçe. Saat beşte

aklı başında insanlar gibi uslu uslu evlerimizin yolunu tutarız. Yıldızlı bir saat var şömüne rafında. Kötü, ucuz bir şey. Günün birinde yuvarlak suratını paramparça edeceğim. Bütün bunları size anlatmam doğru değil belki.

JAMES. — Hayır, seni dinlemek istiyorum çocuğum. Bizim o tabut biçimindeki günah çıkartma hücremizde insanlar rahatça içini dökmeyip papaza. İtiraf şekilleri bile kalıplaşmıştır.

ROSE. — “Üç hafta önceki itirafımdan beri yirmi yedi defa zina işledim” Helen teyzem böyle dememi beklerdi sanırım. Oysa hiç mânası yok bu sözün. Sizin vasıtanızla Allaha hitabediyoruz değil mi? Allahın şömüne rafındaki saatten haberi var. İtirafıta bulunmak istemiyorum ben. Sadece şöyle yalvarmak istiyorum: Ulu Tanrım, sevgimizi artır. Bizi bir yastıkta kocat. Bekâr odalarında sürünmekten kurtar. Anlıyor musunuz?

JAMES. — Biraz, elimden geldiği kadar.

ROSE. — Söyleyin, ne yapayım?

JAMES. — Yavrucuğum...

ROSE (Sözünü keserek). — Size bir papaz olarak sormuyorum. Vereceğiniz cevabı kestirmek güç değil benim için. Ama Helen teyzenin dediğine de inanmıyorum bir türlü. Haftada üç defa Regal Court'ta buluşup, haftada üç defa Court'ta ayrılmayı öbür işe tercih edermiş Tanrı.

JAMES. — Hangi iş?

ROSE. — Rahata, huzura kavuşmak. Çoluğa çocuğa karışmak. Yaşlanmak, kilisenin dışında.

JAMES. — Mes'ud olamazsın.

ROSE. — Merak etmeyin, olurum. Sakın yanılmayın bu konuda. Kiliseye kırk yıl ayak basmasam aklıma bile gelme. Ama bütün bir ömrü onsuz geçirmek...

JAMES. — İnsan ayrılığa da alışır zamanla.

ROSE. — Ama başlangıçta dayanabilirse. Geceleyin rüyada beraber olduğunuzu görürsünüz. Sabahleyin kalkar bakarsınız yanınızda kimsecikler yok. Akşam olsun, yatma vakti gelsin diye saatleri sayarsınız.

JAMES (*Hüzün ve hayretle*). — Şu üç haftada ne kadar büyüdün Rose.

ROSE. — Michael'dan ayrılırsam, kuluna bu kadar acı çekirmeden kendini bağışlamıyan bir Tanrı'ya ister miyim sanıyorsunuz?

JAMES. — Bu işi fazla basitleştiriyorsun.

ROSE. — Aslında basit bir işti. Bu aşk macerasının karışık bir yönünü göremiyorum. Sadece benim başımdan geçen bir olay değil ki.

JAMES. — Tanrı'ya yeteri kadar güvenmiyorsun. Bütün mes'ele oradan çıkıyor. Gözlerini kapayıp kendini ona emanet etsen, hakkında daha hayırlı olurdu. (*Bu konuşma sırasında Rose'un yüzündeki ifade sertleşir. Kendisini ikna etmek mümkün değildir.*)

ROSE. — Acaba? Tanrı'nın işi hiç belli olmaz. Bir etrafınıza bakın şöyle. Tanrı kahramanlar istiyor. Ben kahraman değilim. Korkağın biriyim. Fazla acıya dayanamam. Benim gibisi çok peder. Ben Tanrı'ya terkettiğim zaman zoru görünce onu bilmezden gelen Sen Piyer'den daha kötü bir iş yapmış sayılmam

değil mi? Tanrı korkaklar için de öldü. (*Aşağıdan bir zil sesi gelir.*)

JAMES. — Ama korkakları kahraman yaptı. Pi-
yer'i bile.

ROSE. — Biz Tanrı'nın başarılarını okuruz kitap-
larda. Başarısızlıklarının adı geçmez. Kendisine fazla
kulak asmıyan, ama sessizce yaşayıp giden mutlu ba-
şarısızlıklarının.

JAMES. — Başarısızlığı bile hak etmek gerek.

ROSE. — Ama ben mücadele etmek istemiyorum.
Dedim ya korkağın biriyim ben. İnsan gibi yaşamak,
biraz rahat etmek istiyorum, o kadar. Tanrı'yı sev,
Tanrı'ya güven, bir gün her şey yoluna girecek. Böyle
yaldızlı lâflar bana göre değil. Yalvarırım dayıcağım,
bir kere de dindarca olmiyan bir söz çıksın ağzınız-
dan. (*Helen telâşla girer.*)

HELEN. — Aşağıda biri var Rose, seni görmek
istiyor.

JAMES. — Kim?

HELEN. — Mrs. Dennis.

JAMES. — Ne istiyor? (*Şüphe ile.*) Onu kim
getirdi buraya?

HELEN (*Gizli bir zaferle*). — Dedim ya, Rose'u
görmek istiyor. (*Rose dehşet içinde sırtını döner. Du-
raklama.*)

JAMES. — Yoksa bu iş senin başının altından mı
çıkıyor Helen? Ona Rose burada yok de, hasta de.
Bir bahane bul sav başından.

HELEN. — Kadının da hakkı yok mu?..

JAMES. — Bu çocuğun çektikleri yeter.

HELEN (*İstihfafa*). — Çocuk!.

JAMES. — Evet, çocuk. (*Rose birden onlara döner.*)

ROSE. — İşte buradayım ben, ne bekliyorsunuz, yukarıya gelmesini söylesenize. (*Kapıyı gidip açar, Helen hızla geçer, Mary'ye seslenip, Mrs. Dennis'e yol göstermesini söyler.*)

JAMES (*Gitmeye hevesli değildir*). — Tahammül edebilecek misin onunla karşılaşmaya?

ROSE. — Kaç haftadır düşüncesine tahammül ediyorum ya.

JAMES (*Kapıdan çıkmadan sandalyesini durdurur*). — Gerekirse beni çağır, odamdayım. (*Rose cevap vermez, James çıkar, Rose kapıya doğru bakar, Mary Mrs. Dennis'i getirip, acele dışarıya çıkar.*)

(*Mrs. Dennis, yüzünde gergin, sinirli, fakat kararlı bir ifade olan, saçları vaktinden önce ağarmış, kırk beş yaşlarında bir kadındır. İçeriye girip huzursuzca etrafına bakınır. Odanın acaipliğini o bile sezmiş gibidir.*)

Mrs. DENNIS. — Michael burada mı?

ROSE. — Hayır. Burada mı olacaktı?

Mrs. DENNIS. — Derse gidiyorum dedi. Ama bugünlerde doğru söyleyip söylemediğini kestiremiyorum. Siz Rose'sunuz değil mi?

ROSE. — Siz karısısınız değil mi?

Mrs. DENNIS. — Mektuplarınızdan biri elime geçti. Ceketinin cebinden düştü.

ROSE. — Evet.

Mrs. DENNIS. — Mektup bahsinde hep sağmalık

eder böyle. Ortadan kaldıracağına cebinde doluşturır.

ROSE. — Bana bunu söylemek için mi geldiniz? Bunca merdiveni tırmanmağa değer miydi?

Mrs. DENNIS (*Şirretçe*). — Mektubunuz çok dokundu bana. Ona çok inaniyorsunuz.

ROSE. — Evet, inaniyorum.

Mrs. DENNIS. — Bu kadar fazla güvenmeyin, doğru değil. Ama nereden bileceksiniz? Kalkıp da size söyleyecek değil ya. Her zaman öğrencileriyle başı belâya girmiştir. Beraberce Freud'ü okumanın tesiri olsa gerek. Evliliğimizin üçüncü yılında — çocuğumuz ölür ölmez— onu boşayabilirdim.

ROSE. — Niçin boşamadınız?

Mrs. DENNIS (*Vahşice*). — Benimle mes'ut da ondan. Kimseyle yapamaz benden başka, kimseyle yapamaz. Ben her şeyini hoş görürüm. Her şeyini bağışlarım. Sizin elinizden gelir mi bu?

ROSE. — Hayır. Çünkü onu seviyorum. Hoş görmekle, bağışlamakla, esir etmek istemem. Başkasına gitmek istiyorsa, onu alıkoymak aklımdan geçmez bir dakika bile.

Mrs. DENNIS. — Gitmek istediğini sanıyor ama aldanyor.

ROSE. — İsteddiği gibi düşünmek hakkı değil mi? Haksız bile olsa.

Mrs. DENNIS. — Sizi gerçekten sevseydi, beni bırakırdı.

ROSE. — Bırakacaktı üç hafta önce.

Mrs. DENNIS. — Hâlâ yanımda ama.

ROSE. — Ben gitmedim de ondan.

Mrs. DENNIS. — Niçin?

ROSE. — Ben de onun gibi merhametim yüzünden ökseye tutuldum. (*Vahşice.*) Size acıyor.

Mrs. DENNIS. — Dün gece hiç de acıyor gibi değildi.

ROSE (*Istırapla haykırarak*). — Size inanmıyorum.

Mrs. DENNIS. — Ben onu sizinle paylaşmaya razı olduktan sonra, siz ne hakla...

ROSE. — Yalan söylüyorsunuz. Biliyorum göz göre göre yalan söylüyorsunuz. Niçin geldiniz buraya? Beni kabretmek için yalan söylüyorsunuz, kötüsünüz siz.

Mrs. DENNIS. — Sizin kalkıp bana kötü demeniz biraz tuhaf doğrusu. Ben karısıyım.

ROSE. — Siz yine karısı kalın. Ben sadece metresi olmak istiyorum.

Mrs. DENNIS (*Birdenbire çöker, bir sandalyeye yığılıp ağlamaya başlar. Rose onu bir an seyrederek, fakat ilgisiz kalamaz.*)

ROSE. — Özür dilerim. Öyle arap saçına döndü ki bu iş.

Mrs. DENNIS. — Ne olur onu almayın benden.

ROSE. — Benim elimden ne gelir? Onu seviyorum. Onu deliler gibi seviyorum.

Mrs. DENNIS. — Kocamı ben de seviyorum, yanıbaşında olmasını istiyorum. Size ne zararı var?

ROSE (*Acı*). — Yok mu?

Mrs. DENNIS. — Demin yalan söyledim size. Ötülü yaklaşmadık birbirimize yıllardan beri.

ROSE. — Sevmek, sevişmekten ibaret değil ki. Sevişmekten kolayca vazgeçebilirdim bazen sadece onunla beraber olmak için. Başbaşa yemek yemek, aynı çatı altında bulunmak, aynı odada oturup sessizce kitap okumak.

Mrs. DENNIS (*İsterikçe*). — Ne zaman gidiyorsunuz? Kaçmaya hazırlandığınızı biliyorum. İşkence etmeyin bana, söyleyin.

ROSE. — Bilmiyorum.

Mrs. DENNIS. — Siz gençsiniz. Daha çok erkek çıkar karşınıza. Kocamı rahat bırakın. (*Kelimeleri ölçerek.*) Onsuz yaşyamam. (*Rose isteri krizinin arttığını hisseder, dehşete düşmüş, ne yapacağını şaşırmıştır.*) Beni bırakırsa ölürüm. Anlıyor musunuz, yaşyamam onsuz, kendimi öldürürüm.

ROSE. — Hayır, hayır, hiçbir zaman.

Mrs. DENNIS. — Öldürürüm diyorum. Aklınızdan geçeni biliyorum. Bilmiyor muyum sanki? Geberisin de kurtulayım diyorsunuz. Ondan sonra rahatça evlenirim kocasıyla.

ROSE. — Yapmayın rica ederim.

Mrs. DENNIS. — Uzaklaşın ondan. Yalvarırım. Sizi bulamayacağı bir yere gidin. Gençsiniz, unutursunuz. Gençler kolayca unutur.

ROSE. — Ama ben unutmak istemiyorum.

Mrs. DENNIS. — Ben hastalıklı kadının biriyim. Bekliyemez misiniz? Bakalım altı ay sonra sağ kalacak mıyım? Çok değil, altı ay. (*Ağlarcasına.*) Bana böyle acı çektirmeğe hakkınız yok. (*Ayağa kalkıp Rose'a yaklaşır.*) Hakkınız yok. (*Birdenbire Rose'un*

yüzüne bir tokat indirir. Fakat tokatı indirir indirmez diz çöküp masayı yumruklamağa başlar.) Sen beni çileden çıkardın. Sen sebep oldun, sen. Gebersem de kurtulsam. Gebersem de kurtulsam. Yarabdim sen canımı al da, çektirme bana. (Mrs. Dennis masayı yumruklarken Rose ne yapacağını şaşırmış, başında durur.) Kocam da ölmemi istiyor. Hepiniz ortadan kalkayım istiyorsunuz.

ROSE. — Hayır, hayır. (Ümitsizlik iniltisiyle.) Sadece mes'ut olmak istiyoruz.

Mrs. DENNIS. — O giderse çıldırırım. (Beceriksizce ayağa kalkar, nöbet geçmiştir. Tekrar bir koltuğa oturur.) Bana biraz su verir misiniz?

ROSE (Banyo kapısına gider, kapıyı açıp girerken Mrs. Dennis, hızla ayağa kalkıp masanın üstünde bıraktığı çantasını alır. Bir musluk sesi işitilir. Çantasından bir şişe çıkarıp kapağını açar, Rose gelince şişeyi avucunda saklar.)

Mrs. DENNIS. — Şu ışığı söndürüverin canım, çok kuvvetli. (Rose, elektrik düğmesini çevirmek için dönerken, Mrs. Dennis şişedeki hapları avucuna dökmeye başlar. Bu hareketleri yavaş yavaş, Rose döndüğünde onun tarafından görülmek maksadiyle yapmaktadır. Rose görüp şişeyi elinden kapar, odanın bir köşesine fırlatır.) (İsterik bir edayla.) Bunu neden yaptınız? Gidip eczaneden bir şişe daha alamaz mıyım sanki?

ROSE. — Gidip alın öyleyse. Sizin bu yaptığınıza şantaj derler. (Merdivende ayak sesleri işitip, kapıya koşar.) Michael, yetiş Allahaşkına.

MICHAEL (*Karısına bakar*). — Burada olduğunu duydum.

ROSE (*Kendini koyuvererek*). — Kendini öldürmeye kalktı.

MICHAEL. — Yok efendim, aslı yok. Ben onun bu türlü numaralarını bilirim. (*Karısına*) Hani söz vermiştin. Bir daha yapmıyacaktın. Yapma, faydası yok canım.

Mrs. DENNIS. — Ben senin canın değilim.

MICHAEL. — Canımsın. Sen karışma, istediğimi söylerim sana. (*Rose onları seyreder, şaşkın, üzgündür. Sevginin çeşitli yönleri olduğunu öğrenecek kadar olgunlaşmamıştır daha.*)

Mrs. DENNIS. — Ama beni bırakıp gidiyorsun.

MICHAEL. — Evet.

Mrs. DENNIS. — Nihayet çıktı ağzından. Söyledin, gidiyorsun. Bundan önce hiç söylememiştin.

MICHAEL. — Zayıf davrandım biliyorum. İşleri büsbütün içinden çıkılmaz hale getirdim. Güya herkesin aklından geçenleri okurum. Ama iş bir noktaya geldi, dayandı mı başkalarından hiç farkım kalmıyor.

Mrs. DENNIS. — Sana göre çok genç **Michael**.

MICHAEL (*Acı*). — Kızcağımı şimdiden kocattım merak etme.

Mrs. DENNIS.—Benim halim ne olacak **Michael**? Beni avutacak bir çocuğum bile yok.

MICHAEL. — Kendine yeni bir hayat kurarsın. Dostların var, seni yalnız bırakmazlar. Hele arası biraz soğusun, (*kendi derdini halletmeye çalışıyormuş gibi*) Eski dost düşman olmaz. Birbirimizi görebiliriz

her halde. (*Rose şiddetle başını çevirir, onları bir arada görmeğe tahammülü kalmamıştır. Karı-koca olduklarına şüphe yoktur.*)

Mrs. DENNIS. — Gidersen bir daha yüzümü bile göremezsin. Ne hastalığımdan haberin olur, ne sağlığımdan. Ölmüşüm, kalmışım, ruhun bile duymaz. Göz yaşlarımı seyretmiye mi geleceksin? Evimden içeri adımını attırmam sana.

MICHAEL. — Ben senin de mes'ut olmanı istiyorum. Biz seninle mes'ut değildik ki. Rose'la tanışmadan çok daha önce...

Mrs. DENNIS. — Ne kadar da çok saadetten bahsediyorsun. Evet mes'ut değildim, ama sensiz daha mes'ut olacağımı mı sanıyorsun? Saadet her şey değildir ki. Her gün derslerinde, konferanslarında yüzlerce kişiyle karşılaşıyorsun. Kaçı mes'ut? Ben yalnız kalmak istemiyorum. Yalnız kalmaktan korkuyorum. Allah rızası için Michael.. Unuttum. Sen Allaha inanmazsın, ama o inanır. (*Rose daha fazla dayanamaz, tekrar kavgaya katılır.*)

ROSE. — Susun Allahaşıkına, susun! Meseleyi, içinden çıkılmaz hale getirdiniz ikiniz de. (*İkisi de dönüp bir yabancıymış gibi Rose'a bakarlar. Rose ayrı ayrı ikisini de süzer.*) Biz birbirimizi seviyoruz, Mrs. Dennis. Mes'ele bu kadar basit. Bu olağan şeylerden. Gazetelerde okuyoruz. Her ay dört yüz boşanma vak'ası var.

MICHAEL. — Şu halde acı çeken dört yüz kişi var demektir.

ROSE. — Ama sen acı çekmiyeceksin değil mi

sevgilim? Benimle yaşamak istiyorsun. Beraber gidelim istiyorsun. Onunla kalmak istemiyorsun. Mes'ut olacağız.

Mrs. DENNIS. — Görüyorsun ya o ıstırap çekmiyor.

MICHAEL (*Hiddetle ora dönerek*). — Avaz avaz bağırmıyor, işte o kadar. İstirabını bir silâh gibi kullanmıyor. (*Sesini alçaltır*.) Özür dilerim, ben de bağıriyorum. Hepimizin sınırları berbat oldu.

Mrs. DENNIS. — Daha fazla sınırlanmeme lüzum yok. (*Ayağa kalkar*.) Eve gidip eşyalarını toplayabilirsin. Merak etme, ben orada olmayacağım. Sen gidinceye kadar ortalıkta görünmem. (*Kapıya gider*.) İstersen bu gece evde yatabilirsin. Ben yokum. Yüzümü görmeyeceksin bir daha. (*Çıkar*.)

(*Rose, elini Michael'a uzatır. Fakat Michael görmez, gözü kapıdadır*.)

MICHAEL (*Kendi kendine*). — Allah bilir ne yapacak şimdi. (*Kapıdan çıkıp sabanlıkta seslenir*.) Marion, Marion!... (*Rose, eli hâlâ uzanmış dinler, sonra eli yavaşça düşer*.)

MICHAEL (*Dışardan*). — Marion!... (*Yavaşça odaya girer, cesaret bulmak için Rose'dan çok kendisiyle konuşur*.) Bir şey yapacağı yok canım. Kendimi öldüreceğim diyenlerden korkmamalı. Bir şey yapmazlar. (*Durur*) Değil mi?

ROSE. — Evet. Ne yapacağız Michael?

MICHAEL (*Acı acı*). — Ne mi yapacağız? Mes'ut olacağız.

ROSE. — Acaba sen mes'ut olabilecek misin?

MICHAEL. — Tabii, sen de, ben de. İkimiz de bunları unutacağız. (*Hâlî kendine kızmaktadır.*) Başkalarının ıstırabını unutmak kolaydır, bilirim. Bütün gün ıstırapla haşır neşir olurum. Geçimim bu yüzden.

ROSE. — Ona dediğin doğru mu? Seninle gidiyor muyuz?

MICHAEL. — Gidiyoruz dedim mi ona? Sahi, dedim. İyice kafamı kızdırmıştı.

ROSE. — Lâf olsun diye mi söyledin?

MICHAEL. — Ne münasebet canım? Teyzen iyileşir iyileşmez. Öyle kararlaştırmamış mıydık?

ROSE. — Teyzem iyileşti. Artık gitmekte serbestim.

MICHAEL (*Ağır ağır*). — Öyleyse gideriz, tabii...

ROSE. — Ne zaman? Şimdi? Yarın?

MICHAEL (*Biraz tereddüt eder*). — Yarından sonra. Nasıl olduğunu öğrenmen lâzım. Anlıyorsun değil mi?

ROSE. — Keşke karımı bu kadar çok sevmeseydin.

MICHAEL. — Şimdi yavrucuğum, kıskançlığa hiç lüzum yok.

ROSE. — Kıskanmıyorum. Sadece senin acı çektiğini görmeğe dayanamıyorum, o kadar.

MICHAEL. — Yarından sonra işler düzelecek. (*Rose'u öpüp kapıya gider.*)

ROSE (*Endişeli, ne diyeceğini bilemez, bir okul öğrencisi şivesiyle*). — A bien tôt.

MICHAEL (*Aklı halâ karısında*). — Nereye gitti acaba? Fazla dostu yoktur. (*Dışarıya çıkar. Rose bu son söz üzerine elini ağzına götürür. Merdivende ayak seslerini duyunca perişan, bir koltuğa çöker. Sanki göz yaşlarını durdurmak ister gibi eli ağzındadır. Helen'in sesiyle tekerlekli sandalyenin gürültüsünü duyunca ayağa fırlar. Helen ağabeyinin sandalyesini iter.*)

HELEN. — Ne zaman gidiyorsun? Haberimiz olsun da.

ROSE (*Kendi de pek inanmadan*). — Yarından sonra.

HELEN (*James'e*). — Unutma, yatmadan önce kitap okurum diye Teresa'ya söz verdin.

JAMES. — Unutma. Ama senin unuttuğun bir şey var. (*Helen tereddüt eder, sonra Rose'a yaklaşıp yanığından öper, dışarıya çıkar.*)

(*Rose, elini yanığına götürür, uzun bir sessizlik.*)

JAMES. — Acaba benim bir yardımım dokunabilir mi?

ROSE (*Kendi kendisiyle konuşur gibi*). — Bana düşünmek fırsatı verme dedim, sonra iyi olmaz dedim. (*Papaz Browne sandalyesine çökmüş, sessizce oturmaktadır.*) O gün gitseydik mes'ut olabilirdik. Başkaları zorlamadıkça düşünmem ben. Tanımadığım insanları düşünmem. Karısı sadece bir isimdi benim için. Sonra buraya geldi, bu masayı yumrukladı, şu koltukta ağıladı, onları beraber gördüm dayı. Karı-kocaymışlar meğer. Evli olduklarını bilmiyordum. Tabii bana bir karım var demişti, ama onları beraber görmemişim değil mi? Sanki bir kitapta okumuşum gibi

geliyordu bana. Ama şimdi onları beraber gördüm dayı. Karısının kolunu tuttuğunu gördüm. Gözlerimle gördüm. Söyle bana ne yapayım, aziz peder?

JAMES. — Peder deyince ağızıma kilit vuruyorsun. Ancak acı sözler geliyor dilimin ucuna.

ROSE. — Allah rızası için biri bana şöyle yap, böyle yap desin. Bir Allahın kulu çıksın da, şuraya git, buraya git desin. Düşünmek istemiyorum artık.

JAMES. — Ya ondan vazgeç dersem?

ROSE. — Acısına dayanamam.

JAMES. — Mademki bu kadar zayıfsın, git bari onunla.

ROSE. — Bu defa karısının çektiği azaba dayanamıyorum..

JAMES. — Çocuksun sen. Ne zannediyorsun? Böyle bir olayda kendi acımızla başkasınınki arasında bir seçme yapmak zorundayız. Ama hiç acı çekmemek, bu olacak şey değil.

ROSE. — İyi ama, mes'ut olan insanlar da var pekâlâ. Gün geçmez ki sevişen bir çift kaçmasın. Memnun, mes'ut yaşıyorlar. Az mı okuyoruz gazetelerde, kitaplarda?

JAMES. — Peri masallarında da okuruz. "Onlar ermiş muradına, biz çikalım tahtına."

ROSE. — Peri masalları da doğru olabilir.

JAMES. — Belki budalalar, bönler için. Ama siz ikiniz de bön değilsiniz. O insan ruhunu didik didik etmekle vaktini geçiriyor. Kendi bencilliğini pek iyi bilir. Senin kendi suçunu bildiğin gibi. Bir psikolog ile bir katolik kendi kendilerini aldatamazlar. Regal

Court'ta geçireceğiniz iki saatin dışında avunamazsınız.

ROSE. — Avunurum, avunurum.

JAMES. — Bütün bir hayat avunmaya çalışacaksınız. Bütün bir hayat, kocasına muhtaç olan, o zavallı, isterik kadını unutmaya çabalıyacaksınız. Ömür törpüsü bu.

ROSE (*Istirapla haykırır*). — Of, of.. (*Kapı açılır, Teresa sabahlığı ile içeri girer. Rose eli ağzında, gözleriyle hareketlerini takibeder. Teresa onları hiç umursamadan banyoya gider, kapı kapanınca Rose dayısının dizinde hıçkırır.*) (*James onu teskin etmeğe çalışır.*) Korkunç, korkunç, korkunç!..

JAMES. — Keşke gülünç bulabilseydin.

ROSE. — Burada onlarla yaşyamam dayı. Böyle hiç kimsenin ölmediği bir odada. Yalvarırım bana gitmemi söyleyin. Yalvarırım, gitmeye hakkım olduğunu söyleyin. Dindarca engellerle çıkmayın karşıma. Bana yardım edin, bana yardım edin.

JAMES. — Sana yardım etmek istiyorum yavrum. Bir işe yaramak istiyorum. Dünyada bundan fazla istediğim hiçbir şey yok. Ama hep basma kalıp öğütler geliyor dilimin ucuna. Ucuz, sofuca öğütler.

ROSE. — Bana bir ışık tutamaz mısınız? Bir umut kapısı gösteremez misiniz?

JAMES. — Umud mu? Bak o başka. Her zaman umut verebilirim sana.

ROSE. — Ne umudu?

JAMES. — Bu fırtınayı atlatma, onu unutma umudu. (*Rose fırlayıp ondan uzaklaşır, James söyliy-*

cek söz bulmaya çalışır, fakat klişelerden başka bir şey bulamaz.) Yavrucuğum, kiliseye, âyine gitsen. Sonra tesbih çekmenin de faydası olur. Tesbihin var değil mi? Meryem anamıza sığınsan. Dua etsen.

ROSE (*Nefret ve istihfalla*). — Dual

JAMES. — Rose, rica ederim. (*Onun söyleyebileceklerinden korkar, umutsuzca, uygun bir söz arar, bulamaz.*) Sen acele etme. Tanrıdan umut..

ROSE. — Bana diyorsunuz ki, onunla gidersen ömrü boyunca bedbaht olacak. Burada kalırsam, ne var burada? Şu ayak yolu ile oturma odasından başka? Sonra da umut var diyorsunuz. Dua et diyorsunuz. Kime? Bana Tanrı'dan, yahut ermişlerden söz açmayın sakın. Sizi ayaksız bırakan, şimdi de Michael'i elimden almak isteyen Tanrı'ya inanmıyorum. Kilisenize de, kutsal Meryem ananıza da inanmıyorum.

JAMES (*Uzanıp elini tutmak ister, Rose çekilir*).

ROSE. — Yarabdim, bu kadar yalnız olduğumu duymasaydım yeryüzünde. (*Helen girer, bu sahneyi soğuk bir tavırla seyrederek.*)

HELEN. — Yemek zamanı yaklaştı. Teresa seni soruyordu. Ben burada sofrayı kuracağım.

JAMES. — Bu akşamlik olsun başka bir yerde yiyemez miyiz?

HELEN. — Başka yer yok. Biliyorsun pekâlâ. (*Sandalyesini götürür. James karşı koyamayacak kadar yaşlı, bitkin hisseder kendini.*) Sen sofrayı kurmaya başla, ben şimdi gelirim. (*Helen James'i dışarıya çıkarır. Rose yalnızdır.*)

ROSE. — İnanmıyorum, inanmıyorum. (*Gözü*

uyku hapları şişesine ilişir. Gidip alır, sonra dehşet içinde ayak yolu kapısına gidip "Teresa teyze, Teresa teyze" diye bağıtır. Kapı açılır, Teresa çıkar, her zamanki gibi Rose'u görmezden gelerek yürür.) Teresa teyze ne olursunuz. (Bir an için Rose'un yalvarışı bu bulanık dimağa bir tesir yapmış gibidir. Rose'a doğru yarı döner, sonra kapıya yürür.) Allahaşkına konuşun benimle Teresa teyze. Ben Rose'um. (Teresa hiç aldırmadan dışarı çıkar, kapıyı kapatır. Rose banyo kapısı önüne yığılır.) Bana yardım edecek kimse yok mu? (Şişeyi silkip hapları boşaltmaya başlar. Hepsini avucuna alınca dua etmeye çalışır, kelimeleri bulamaz.) Gök yüzündeki babamız... Babamız. (Birdenbire düşünmeden önündeki haplara bakarak çocukça bir duaya başlar.) Allahım, annemi ninemi, öğretmenimi, kazadan belâdan koru. Allahım, okul yeniden başlamasın, yarın öğretmenim beni derse kaldırmasın.

Perde

PERDE: II

SAHNE: II

Oturma odası. Ertesi sabah. Papaz James Browne sandalyede oturur. Michael Dennis ayakta, sırtı ona dönük pencereden dışarıya bakmaktadır.

Mary ağır bir koltuğu kapıya doğru sürükler.

MARY (*Durarak*). — Miss Helen dedim, artık eşyaları yerli yerinde bıraksanız. Mary dedi, biz sana burada iş göresin diye para veriyoruz, bize akıl öğretsin diye değil.

JAMES. — Bu koltuğu tek başına kaldırabilecek misin, yardım edelim mi?

MARY. — İstemez efendim, eksik olmayın. Herkes kendi işini bilsin, çok daha iyi. Keşke beni o zavallı kızı gözetlemek için yolladığı zaman "Miss Helen, ben bu evde iş görmek için para alıyorum" deseydim.

JAMES. — İş işten geçtikten sonra. Herkes şöyle yapsaydım, böyle deseydim diye çene yoruyor bu sabah.

MARY. — Yatak takımlarını unuttuyordum. (*Yatak takımlarını sandalyenin üstüne yığar.*) Yazık, koskoca evde adım atacak yer kalmadı. Acaba boş sandıkları buraya koymama müsaade edecekler mi? Peki,

nerede yemek yiyeceksiniz şimdi? Konak gibi evde oturun, bir oturma odanız olmasın. (*Konuşurken Helen içeriye girer.*)

HELEN. — Biraz elini çabuk tut, Mary, (*Michael pencereden çekilir, Helen onu görür.*) Mr. Dennis'in burada olduğunu bilmiyordum. (*Mary çıkar.*)

MICHAEL. — Onu görmeye geldim. Bana öldüğünü bildirecek kadar bile merhametiniz yok.

HELEN. — Siz aileden değilsiniz ki. (*Bir sandalye alır.*)

MICHAEL. — Ölümden sizin kadar korkan biri bu derece kötülük etsin.

HELEN. (*Michael'i hiçe sayarak*). — James, Teresa'nın odasını hem oturma, hem yatak odası olarak kullanırsak —koskoca oda— seni hiç yerinden kılmıdatmayız.

JAMES. — Nerede yatarsam yatayım bu gece, umurumda bile değil.

HELEN. — Kadın olsaydın pek iyi anlardın ki, ölenle ölünmez. Yaşamaya devam etmeliyiz, ne olursa olsun.

MISHAEL. — Rose da bir kadındı. Ama sizin gibi düşünmüyordu.

HELEN (*Sandalyeyi bırakır*). — Neden kabahati benim üstüme atıyorsunuz? İçimizde suçlu olan biri varsa, sizsiniz. Onu siz öldürdünüz. Haftalarca bekâr odalarında süründürdünüz. Vicdanını körlettiniz. Sonunda bunu yaptı işte.

MICHAEL (*Helen'i ittiham edercesine*). — Ka-

rımı buraya getirtmeseydiniz uyku hapları eline geçmezdi.

JAMES. — Uyku hapları olmasaydı, açık bir pencere, veya yeraltı treni aynı işi görebilirdi. Suçlu-yu ortaya çıkarmamızın ona bir faydası dokunur mu? (*Michael'a*) Sonra benim bildiğim, siz suç diye bir şey tanımazsınız.

HELEN. — Ben kimin suçlu olduğunu biliyorum.

MICHAEL (*Kendini tutamıyarak*). — Bilirsiniz, bilirsiniz. Suçu kendinizde arayın. O kahrolasıca korkak, kuşkulu yüreğinizde.

JAMES. — Aldanmıyorsam Freud suç diye bir şey yoktur demişti.

MICHAEL. — Allah rızası için bana psikolojiden bahsetmeyin bugün. Psikolojinin ona ne faydası dokundu? Kitaplar, konferanslar, rüyaların çözülmesi, güya insan kafasının acığını cıcığını biliyordum. (*Döner.*) Burada, şuracıkta yatıyordu. (*Yeri gösterir.*)

JAMES. — İçimizden gelen bir ses "suçlusunuz!" diyor hepimize.

MICHAEL. — Evet, suçlu!

HELEN. — Ben suçlu değilim.

MICHAEL. — Öyleyse neden bu odada yatmaktan çekiniyorsunuz? Mâsumsunuz, pekâlâ. Öyleyse neden korkuyorsunuz?

JAMES. — Evet, niçin korkuyorsun Helen?

HELEN (*Şaşkın*). — Biliyorsun, öyle kararlaştırmıştık.

JAMES. — Neyi kararlaştırmıştık?

HELEN. — Teresa'yı ürkütemem böyle birden-

bire. Onu bilirsin. Teresa'ya karşı gelemeyiz bu yaştan sonra. Çok ihtiyar. Ben korkmuyorum ama, Teresa.

JAMES. — Sebep Teresa değil mi?

HELEN. — Tabii Teresa. Kimse bu odada yatmamalı James.

JAMES. — Ben de mi?

HELEN (*Korkuyla*). — Her şey kararlaştırıldı James. Teresa'nın odası oturma odası olacak. Mary hazırlıyor orasını. Biliyorsun çok şirin bir yer orası. Geniş, ferah. (*Sandalyeyi dışarıya koyup geri gelir.*) Bu odayı kapatma zamanı geldi.

JAMES. — Sen şimdi bizi bırak da kendi işine bak. (*Helen tereddütle Michael'a bakar.*) Merak etme, şurada beş dakika konuşacağız. Odanın bize bir zararı dokunmaz. (*Helen cevap verecek olur, sonra vazgeçer. Küçük bir sandalye alıp odadan çıkar. Bir duraklama.*)

MICHAEL. — Üç hafta önce Rose'la bu odaya geldik. Geçkince bir âşıkla, tecrübesiz, toy sevgilisi. (*Kendini savunur gibi.*) İnanmazsınız o gün ne kadar mutluymuş.

JAMES. — Çabuk büyüdü.

MICHAEL. — Dün akşam sizinle konuştu mu?

JAMES. — Evet.

MICHAEL. — Niçin yaptı bu işi?

JAMES. — Acıdan korkuyordu. Sizin acınızdan, kendi acısından, karınızın acısından.

MICHAEL. — Karım biraz önce telefonla aradı

beni burada. İşitmiş. Nereden işitmiş Allah bilir. Çok üzgündü.

JAMES. — Ne yapacaksınız?

MICHAEL. — Onunla yaşamakta devam edeceğim. Buna yaşamak demek caizse. Tuhaf değil mi? mi? Sözüm yabana psikoloğum ben, iki insanın ruhu-
nu mahvettim.

JAMES. — Psikoloji size ruh çözümlemeyi öğretebilir. Ama sevmeyi öğretemez.

MICHAEL. — Onu seviyordum.

JAMES. — Evet, biliyorum. Ben de sevdiğimi sanıyordum ama hiç birimiz yeteri kadar sevemiyoruz. Belki ermişler... Belki onlar bile değil. Dennis, birine içimi dökmek ihtiyacımdayım. Belki siz anlıyorsunuz beni. Anlamak sizin işiniz.

MICHAEL (*Acı acı*). — Benim işim...

JAMES. — Yirmi yıldan beri hiçbir işe yarayan bir papazım. Kendi yolunda hizmet için Tanrı tarafından çağırıldığımı inanıyordum. Belki siz buna bir çeşit babalık kompleks'i diyebilirsiniz. Neyse onu bir tarafa bırakalım. Ben size gülmüyorum. Bu benim için gerçekten bir meslekti. İçimdeki yardım etme dileği yirmi yıl bu sandalyede hapsedilmiş kaldı. Sizde de var bu dilek kendinize göre. Kör de olsanız, sağır da olsanız, dilinizi de kaybetmeniz, yardım etme dileği içinizde kalır. Dün gece Tanrı bana beklediğim fırsatı verdi. Bu çocuk dizlerime kapanıp yardım istedi, umut istedi. Ne dedi biliyor musun? Bana bir umut kapısı gösteremez misin? dedi. Tanrıya yalvardım "Ulu Tanrım, şimdi ne söylemem gerekiyorsa onu

getir aklıma; ama bana sadece bugüne hazırlanayım diye yirmi yıl vermişti, tekerlekli sandalyede. Daha ne bekliyebilirdim ondan? Bula bula ne buldum biliyor musunuz, söyleyecek? Dua et, dedim. Dua etmenin gerçekten ne olduğunu bilseydim ona tesir eder, aradığı sükûna kavuşturabilirdim. Dua, dedi. Yüzüme tükürür gibi.

MICHAEL. — Karımı aramıya gitmiştim. Onu merak ediyordum. Şimdi ne yapacağız? Her şey eskisi gibi mi olacak?

JAMES. — Üç bunak ihtiyar bir oturma odasından oldu, işte o kadar. Psikoloğ hasta karısıyla... Vay gidene. Havuza düşen bir taş gibi kayboldu.

MICHAEL. — Böyle şeylere göz yuman bir tanrıya inanıyor musunuz?

JAMES. — Evet.

MICHAEL. — Mânasız bir inanç bu.

JAMES. — Bazen öyle görünüyor.

MICHAEL. — Aynı zamanda kalbsiz.

JAMES. — Okulda gördüğüm din derslerinden aklımda kalan yalnız şu: Bana öğrettikleri şeylerin hemen hepsini unuttum. Allahın varlığını ispat eden delilleri bile. Bir dua kitabında şöyle diyordu: "En fazla isyan, şüphe, umutsuzluk içinde bocaladığımız anda, içimizden bir ses Tanrı Büyüktür, der. Her şey yolunda."

MICHAEL. — "Her şey yolunda"... Buna gerçekten inanıyor musunuz?

JAMES. — Şu anda isyan, şüphe, umutsuzluk içinde bocalıyorum. Ama bir yandan da seziyorum ki

beni böyle şaşkına çeviren zaafımdır.

MICHAEL. — Zayıflara acımıyan bir Tanrı'ya inanmam!

JAMES (*Yalvarırcasına*). — Bugün olsun rahat bırakın onu. Varlığına inanmazsanız bile. Böyle nefretle anmayın adını. Eğer varsa o da Rose'u seviyordu. O mânasız ilâcı aldığııı gördü. Şu anda Rose'a gösterdiği sevginin, merhametin derecesini ne siz bilebilirsiniz, ne ben.

MICHAEL (*Acı*). — Geçmiş ola.

JAMES (*Yalvararak*). — Bugün sadece ıstırabınız konuşuyor. Bu pek tabii. Bırakın konuşsun. Bırakın, zehirini boşaltsın. Bitişikte kanserden ölen bir adam var. Onun da ıstırabı konuşuyor. Tabii hepimiz ıstırap içindeyiz. Şu ıstırap dünyasında tek acısız siz mi olmayı istiyorsunuz?

MICHAEL. — Ve siz Tanrı'nın dünyayı böyle yarattığına inanıyorsunuz.

JAMES. — Evet. Hem de ıstırabını paylaştığına inanıyorum. Yalnız dünyayı yaratmadı Tanrı, ebediyeti de yarattı. Acı çekmek bize güç gelir. Ama bir kadın çocuğunu doğurduktan sonra, gözünde büyütmez acıyı. Ölüm bizim çocuğumuzdur. Acı çekmeden, ölümlümüzü doğuramayız. Ben de sizin gibi ıstırap içinde kıvranıyorum. Ama Rose, o rahat. O çocuğunu doğurdu.

MICHAEL. — Sanki yaşıyormuş gibi konuşuyorsunuz. Evet kilisenize göre Rose yaşıyor. Kilisenizin gözünde Rose lânetlenmiştir. Karımın uyku haplarıyla.

JAMES. — Sandığınız kadar budala değiliz. Son

nefesinde ne düşündüğünü kimse bilemez. Son nefesinde yalnız Tanrı vardı yanında.

MICHAEL. — Demin kendiniz söylediniz. Küfür eder gibi "dua" demiş.

JAMES. — Bakalım ağzından çıkan son kelime bu muydu? Öyle bile olsa, siz de bilirsiniz ki bazen sevgiyi nefretten ayırmak güçtür.

MICHAEL. — Karışık bir insan değildi o. Ne sinir hastasıydı, ne de çeşitli kuruntuların esiri orta yaşlı bir kişi. Genç, düpedüz bir kızcağızdı. Kiliseniz benim gibi onun da umurunda değildi.

JAMES. — Acaba bu kadar basit olsaydı, onu sevebilir miydiniz? Hiç sanmıyorum. Siz de hayatta bir yolu, bir gayesi olan bir adamsınız. Ondaki gerginliği seviyordunuz. Başınızı sallamayın. Onu umutsuzluğa, yeise, kapılabilecek yaradılıştaki olduğu için seviyordunuz. Ben de öyle. Bazılarımız o korkunç med'leri cezir'leri içimize sığdıramıyacak kadar küçüğüz. Rose, değildi. Bu yüzden seviyorduk onu.

MICHAEL (*Acı*). — Havuza düşen bir taş gibi. (*Kapı açılıp Teresa içeriye girer, taşıdığı yatak taşımalarının ağırlığı altında sendelemektedir. Takımları karnapenin üzerine koyar.*)

JAMES. — Hayrola Teresa.

TERESA. — Benim odanı oturma odası yapsınlar. Ben burada yatacağım. (*Helen'in sesi dışardan işitilir.*)

HELEN (*Dışardan*). — Teresa, neredesin Teresa? (*Helen odaya girer, Michael'in farkına varmayacak kadar heyecanlıdır.*) Teresa, gene hastalandın mı

yoksa? Ne işin var burada? Bunlar kimin yatakları? İçerde her şey hazır.

TERESA. — Ben burada yatıyorum. *(Yatağı yapmaya başlar.)*

HELEN. — Burada mı? James ona söyle Allah'aşkına, burada yatamaz. Ne yaptığının farkında değil. Burada yatmasına müsaade edemem. Hepimiz anlaşmıştık. Kuzum James, ona bir şey söyle. *(Teresa hiç aldirmeden işine devam eder, James sandalyesinden iki kadını seyrederek, Michael da pencereden dönüp onlara bakar. Helen şimdi korku içindedir.)* Teresa, Teresa'cığam, olacak iş değil bu. O burada öldü, bu odada. *(Helen yere çömelerek, kanopenin üstündeki örtüleri çekmeğe çalışır.)*

JAMES. — Bırak Helen. Bu saçmalıklardan vazgeç artık. Merhametsiz kadınlara benzemez Tanrı, acır, başıslar. Bütün ömrünü korkularla geçirdin. Her şeyi bir yana koyup dinlenmelisin. *(Helen birden yatağın üzerine kapamış, çocuk gibi ağlamaya başlar.)* *(Artık Teresa kuvvetlidir. Yanına oturur, saçlarını okşar, küçük kardeşini avutmaya çalışan bir abla edasıyla.)*

TERESA. — Ağlama canım, ağlama. Gözyaşları lâhneları, sulamıya yarar. Saçma bu, neden uyumayacakmışsın burada? Çocuktan korkmuyoruz ki... Benim sonsuz uykulara dalmam için Rose'un öldüğü odadan iyi yer mi olur?

(Helen'i avutmaya çalışırken perde kapanır.)

S O N

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Fransız Modern Tiyatro Eserleri

			<u>Krş.</u>
1 — Evin İçi	M. Maeterlinck	S. Eyüboğlu	25
5 — İnsan Sesi	J. Cocteau	İ. Galip Arcan	25
6 — Seyyah	Denys Amiel	İ. M. Devrim	25
7 — Dünya Gözüyle	Ch. Vildrac	N. Ataç	25
8 — Dördüncü	M. Piéchaud	Fikret Âdil	25
9 — Yalnız	H. Duvernois	S. Eyüboğlu	25
10 — Dirlik Düzenlik	G. Courteline	N. Sırrı Örik	25
16 — Horozibiği	Jules Renard	S. Eyüboğlu ve B. Tuncel	40
17 — Pelléas ve Mélisande	M. Maeterlinck	T. S. Eren	40
23 — Ariane'la Mav - Sakal	M. Maeterlinck	Y. N. Nayir	30
24 — Marius	Marcel Pagnol	A.S.Delilbaşı	120
27 — Düşman	A. - P. Antoine	Lûtfi Ay	100
30 — Yeni Mabut	F. de Curel	S.E.Siyavuşgil	50
35 — Öldürdüğüm Adam	M. Rostand	Lûtfi Ay	55
48 — İki Başlı Kartal	Jean Cocteau	S.E.Siyavuşgil	100
50 — Nemo Bankası	Louis Verneuil	L. Ay - F. Baldaş	140
52 — Knock	J. Romain	A. S. Delilbaşı	90
53 — Vahşi Kız	J. Anouilh	O. Akbal-S. Birsal	120
54 — Bellac Apollon'u	J. Giraudoux	İlhan Berk	50
55 — Santiago Şövalyesi	Henry de Montherlant	S. K. Yetkin- Lûtfi Ay	60
57 — Gizli Oturum	Jean-P. Sartre	Oktay Akbal	80
58 — Bu Akşam Semerkantta	J. Deval	F. Baldaş	140
59 — Miras	Ruth ve A. Goetz	Reşiha Vâfi - Lûtfi Ay	120

60 —	Tutunamıyan- lar	H.-R. Lenormand	<i>H.F.Ozansoy</i>	100
62 —	Ölü Kırالیçe	Henri de Montherlant	<i>M.Bayramveli</i>	120
63 —	Senlis'de Randevu	J. Anouilh	<i>S.E.Siyavuşgil</i>	110
65 —	Hür Kadın	A. Salacrou	<i>Fehmi Baldaş</i>	135
66 —	Nuh	André Obey	<i>M.Bayramveli</i>	100
70 —	Hâkim	R. Ferdinand	<i>A.S.Delilbaşı</i>	120
72 —	Meşaleler	H. Bataille	<i>İ. M. Devrim</i>	120
73 —	Antigon	Jean Anouilh	<i>O. V. Kanık</i>	70
76 —	Aşk Acısı	M. Achard	<i>L. Ay</i>	215
78 —	Sonsuz Yolculuk	Ch. Vildrac	<i>Fehmi Baldaş</i>	120
79 —	Elektra	J. Giraudoux	<i>Oktay Rifat</i>	230
83 —	Paul Géraldy	Sevmek	<i>Dr. Ayşe Sarığöllü</i>	(*)

(*) Basılıyor.